

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Zkušenost rodiče jako faktor volby volnočasové
aktivity dítěte**

Bakalářská práce

Autor: Martin Kašík

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních

Vedoucí práce: Mgr. Alena Knotková

Oponent práce: Mgr. Leona Stašová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Martin Kašík
Studium:	P18K0285
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika se zaměřením na výchovnou práci v etopedických zařízeních
Název bakalářské práce:	Zkušenost rodiče jako faktor volby volnočasové aktivity dítěte
Název bakalářské práce AJ:	Parent experience as a factor in choosing leisure activity of a child

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude popisovat trendy v organizovaných volnočasových aktivitách během posledních třiceti let. Cílem práce bude porovnat volnočasové aktivity rodičů a jejich dětí a určit pravděpodobnost, se kterou předchozí zkušenosti rodičů pozitivně ovlivňují výběr aktivit jejich dětí. Ve výzkumné části bude práce pomocí dotazníkového šetření zkoumat předchozí zkušenost rodiče s volnočasovými aktivitami a volnočasové aktivity jejich dětí.

HÁJEK, B., et. al. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. 2. vyd. Praha: Portál, 2011, 240 s. ISBN 978-80-262-0030-7

VIEHOFFOVÁ, H., REUYSOVÁ, E., (přeložili Pokorná S, Urbánek B.). Jak s dětmi trávit volný čas. 1. vyd. Praha: Portál, 1996, 180 s. ISBN 80-7178-073-1

Garantující pracoviště:	Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Knotková
Oponent:	Mgr. Leona Stašová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	1.2.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Zkušenost rodiče jako faktor volby volnočasové aktivity dítěte vypracoval pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Praze dne 9. dubna 2021

Martin Kašík

Poděkování

Děkuji své vedoucí práce Mgr. Aleně Knotkové za užitečnou metodickou pomoc, odborné vedení a spolupráci při zpracování této bakalářské práce.

Anotace

KAŠÍK, Martin. *Zkušenost rodiče jako faktor volby volnočasové aktivity dítěte*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 65 s. Bakalářská práce.

Práce popisuje současný stav volnočasových aktivit a porovnává trendy v členské základně u největších organizací. Je tak dobrým obrazem organizovaných aktivit konce dvacátých let dvacátého prvního století. Cílem práce je porovnat vybrané organizované volnočasové aktivity rodičů a jejich dětí a určit pravděpodobnost, se kterou předchozí zkušenosti rodičů pozitivně ovlivňují výběr zájmových aktivit jejich dětí. Výzkumná část pomocí dotazníkového šetření zkoumá organizované aktivity dětí a rodičů a dává je do vzájemných vztahů. Práce si klade za cíl potvrdit vliv předchozí zkušenosti rodičů na vlastní děti při výběru sportovních aktivit, oddílové činnosti a umění.

Klíčová slova: volný čas, rodič, oddíl, sport.

Annotation

KAŠÍK, Martin. *Parent experience as a factor in choosing leisure activity of a child*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 65 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis describes the current state of leisure activities and compares trends in the membership base of the largest organizations. It gives a comprehensive overview of the organized activities in the late 2020s. The aim of the work is to compare some organized leisure activities of parents and their children and to determine the probability that the previous experience of parents positively influences their childrens' choice of leisure activities. A questionnaire survey is used in the research to examine the organized activities of children and parents. The thesis then puts these activities into mutual relations. This work aims to confirm the influence of previous experience of parents on their own children in the choice of sports activities, club activities and art.

Keywords: leisure time, parent, club activity, sport.

OBSAH

OBSAH	6
ÚVOD	8
1 RODINA	10
1.1 FUNKCE RODINY	10
1.2 NEADEKVÁTNÍ VÝCHOVA	12
1.3 ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS	13
2 VYMEZENÍ VOLNÉHO ČASU	15
2.1 SOUČASNÉ POJETÍ VOLNÉHO ČASU	15
2.2 VOLNÝ ČAS VE STŘEDOVĚKÉ SPOLEČNOSTI	16
2.3 VOLNÝ ČAS V NOVOVĚKÉ SPOLEČNOSTI	17
3 ORGANIZACE, INSTITUCE A Hnutí ORGANIZUJÍCÍ VOLNÝ ČAS	19
3.1 PRÁVNÍ FORMY ORGANIZACÍ	19
3.2.1 ŠKOLNÍ DRUŽINY A ŠKOLNÍ KLUBY	20
3.2.2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY	21
3.2.3 STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU	22
3.2.4 SOKOL	23
3.2.5 SKAUT	24
3.2.6 CÍRKVE	25
3.2.7 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA	26
3.2.8 PIONÝR, Z.S.	27
3.2.9 KROUŽKY NA ŠKOLÁCH	28
3.2.10 ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE	29
3.2.11 ČESKÁ UNIE SPORTU A JEDNOTLIVÉ SPORTOVNÍ SVAZY	30
3.3 TISÍCE ORGANIZACÍ NABÍZÍ NEPŘEBERNOU NABÍDKU AKTIVIT VE VOLNÉM ČASE	31
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	34

4.1 CÍL VÝZKUMU	34
4.2 HYPOTÉZY	34
4.3 TYP VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	35
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	37
4.5 METODA ZÍSKÁVÁNÍ DAT	37
4.6 METODY ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZY DAT.....	38
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH DISKUZE.....	40
5.1 HYPOTÉZA PRVNÍ – ODDÍLOVÉ DĚTI	41
5.2 HYPOTÉZA DRUHÁ – SPORT JE DĚDIČNÝ	42
5.3 HYPOTÉZA TŘETÍ – VZTAH K UMĚNÍ A ESTETICE SE Z RODIČŮ PŘENÁŠÍ NA DĚTI.....	43
5.4 SUBJEKTIVNĚ VNÍMANÝ VLIV RODIČŮ NA VÝBĚR ČINNOSTI DÍTĚTE	44
5.5 SHRNU TÍ.....	48
6 ZÁVĚR.....	50
7 TIŠTĚNÉ ZDROJE.....	52
8 ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	54
9 PŘÍLOHY.....	58

ÚVOD

Každý člověk má k dispozici svůj volný čas. Jeho vnímání a chápání se v historii proměňovalo a mění se dodnes. Subjektivitu vnímání podtrhují i některé lidské činnosti, které můžeme do volného času zařadit. Zahradničení je pro mnohé skvělou volnočasovou aktivitou, kterou tráví velkou část víkendů od jara do podzimu. Rozvoj komunitních zahrad, a to především ve velkých městech, umožňuje takové smysluplné trávení volného času veřejnosti bez nutnosti vlastního pozemku. Co je pro mnohé „pouhou“ zábavou, je pro jiné výdělečnou činností: starost o záhony v městských parcích často vykonávají osoby registrované na úřadech práce, pěstování zemědělských plodin dává práci tisícům lidí v naší zemi. Pro ně je zahradničení spojené s prací, nikoli odpočinkem. Sport patří pro většinu lidí na planetě mezi aktivity, které provozují ve volném čase. Již několik desítek let však sportovní výkony a soustavný trénink na ně umožňuje úzké skupině lidí vykonávat sport jako výdělečnou aktivitu placenou sponzory a částečně i sportovními svazy.

Volným časem se v posledních třiceti letech zabývá celá řada autorů. Vladimír Spousta, Mojmir Vážanský či Vladimír Smékal jsou autory knih teoreticky popisujících pedagogiku volného času. Publikace docenta Michala Kaplánka z Jihočeské univerzity slouží studentům vysokých škol jako skripta i jako povinná literatura. Jiří Tůma z Vysoké školy tělesné výchovy a sportu Palestra se ve svých publikacích věnuje úloze sportu ve volném čase.

Jiřina Pávková v *Pedagogice volného času* (2014) věnovala vlivu rodiny ve svém učebním textu tři strany, v nichž vyzdvihuje roli rodiny na kvalitu trávení volného času jejich členů. Zdůrazňuje, že rodiče by měli být svým dětem pozitivními vzory, neměli by veškerý čas trávit povinnostmi pracovními nebo domácími a věnovat by se měli dostatečně i svým dětem. Do popředí staví společné aktivity, jimž se mohou věnovat všichni členové domácnosti společně. Třetím pilířem, ze kterého tato práce bude vycházet, je podpora zájmů dětí – od účasti na besídkách a třídních přehrávkách, přes doprovod či dopravu dětí za jejich zájmy až po materiální podporu dětí v jejich zálibách. (Pávková, 2014)

V teoretické části práce popisuje funkce rodiny a vliv rodiny na volný čas, na tu navazuje stručný pohled na vývoj vnímání volného času od historie do současnosti. Svým vývojem si prošly i mnohé instituce a organizace nabízející volnočasové aktivity. Ty největší práce popisuje a srovnává jejich členské základny v uplynulých dvaceti letech. Samotný výzkum se zaměřuje na volnočasové aktivity dětí a jejich rodičů v dětství a srovnává je mezi sebou.

Zároveň zjišťuje, jakým způsobem se děti k činnosti v začátcích dostaly. Hypotézou pro tuto práci je, že aktivity sportovní a ve vztahu k přírodě jsou „dědičné.“

Dostupné publikace, které se zmiňují o vlivu rodiny na trávení volného času dětí zdůrazňují společně prožitý volný čas celé rodiny, a to například procházkami, sportem i společnými jídly, které jsou ideálním časem pro rozhovory na libovolná témata. Úlohou rodičů je podporovat děti v jejich zálibách a podněcovat je k různorodým aktivitám. O vlivu rodičů nad výběrem volnočasových aktivit na základě zkušeností rodiče napsáno mnoho nebylo a tímto směrem se bude práce ubírat. Cílem této práce je prozkoumat zájmovou činnost rodičů v době jejich dětství i dospívání a porovnat ji se zájmovou činností jejich dětí. Důležitost tématu spočívá nejen v rozšíření poznání o nezáměrném působení rodičů ve výchově, ale také jako podklad pro budování dostatečných kapacit pro volnočasové vyžití společnosti do budoucna.

Pro účely této empiricko-teoretické práce bude autor uvažovat pouze organizované činnosti, ač si je vědom velkého množství aktivit ve volném čase, které rodina prožívá hromadně a rodiče mají na děti přímý vliv, ať už se jedná o společné sledování filmu či seriálu v televizi, společné procházky po okolí, čas strávený na dětských hřištích i víkendové výlety s celou rodinou. Práce se bude striktně držet činností, které pořádá a provozuje někdo jiný, než je rodina.

1 RODINA

Rodina je způsob, jakým se lidský druh chrání před okolím a rozmnožuje se. Rodina slouží k uspokojování materiálních i sociálních potřeb jejích členů. Rodina i institut manželství, jež je s pojmem rodina pevně svázán, prošly dlouhým historickým vývojem, jenž stále není ukončen. Praveký matriarchát postupně vystřídalo dominantní postavení mužů ve společnosti, které přetrvává zhruba od starověkého Řecka a Říma dosud. (Matoušek, 1997, s. 21)

Slovanské rodiny na našem území byly patriarchální taktéž. Podobně tomu bylo na území celé Evropy. Až na pozadí Velké francouzské revoluce se formují první obrysy vznikajícího feminismu. V roce 1791 je vydán v Paříži spisek *Práva ženy a občanky*, jež sloužil jako odrazový můstek pro emancipaci žen. (Matoušek, 1997, s. 28)

Rodina je dnes větší, než kdykoli v minulosti: v jednu chvíli žijí najednou i čtyři generace jedné rodiny, což bylo před sto lety zcela nemyslitelné. To je přímým důsledkem prodlužování průměrné délky života. Významně se ale změnila blízkost vztahů mezi generacemi: mladé rodiny dnes bydlí s jedním párem svých rodičů spíše výjimečně. Emancipace mladých spolu s novými možnostmi brigád a kombinovaných studií vedou k vyšší míře dětí mezi 20 a 30 lety, které nežijí u rodičů. Důvod úbytku vícegeneračního bydlení sociologie hledá především v nedostatku bytů v 50. a 60. letech minulého století, kdy bytová výstavba nestačila potřebám společnosti a rodiny tak byly nuceny žít pohromadě. (Svépomoc v bydlení: minulost! / budoucnost...?, 2019, s. 11-12) Dnes zhruba jedna třetina mladých lidí mezi 20 a 30 lety žije s rodiči doma, což je méně než před revolucí. (Češi jsou národ „mamánků,“ 2015) Bude-li v další části textu zmíněna rodina, je pak myšlen ustálený koncept rodiny, kde se vyskytují rodiče a děti pohromadě.

1.1 FUNKCE RODINY

Biologicko-reprodukční funkce rodiny slouží společnosti k zachování a pokračování sebe sama. Společnost pomocí stimulů a úprav v legislativě rodiny motivuje k větší či menší porodnosti v závislosti na cílech společnosti a aktuální situaci. Rodičům biologicko-reprodukční funkce slouží k uspokojování fyzických a sexuálních potřeb a zároveň jim umožňuje zachování jejich rodu.

Sociálně-ekonomická funkce rodiny spočívá v dnešní společnosti navenek především v tom, že rodina vystupuje v roli spotřebitele jako celek – nákupy se provádí obvykle pro celou rodinu. V rámci rodiny často funguje kolektivní rozhodování o využití materiálních a finančních prostředků – například o místě trávení dovolené nebo dovážce jídla. Rodiče, později i dospělé děti, bydlí-li ještě s rodiči, domů peníze z práce či podnikání přináší a zabezpečují tak ty členy rodiny, kteří se teprve vzdělávají a učí se životu. Rodina pak mladší členy učí zacházet s jejich prvními penězi formou kapesného.

Emocionální funkce rodiny je zásadní pro emoční vývoj dětí a uspokojení citů a emocí u dospělých. Rodina zajišťuje svým členům respekt, lásku, pocit bezpečí a důvěru – pocity, které se jen obtížně nahrazují. Rodina je pro děti bezpečným přístavem, kde se mohou svěřit se svým trápením. Emoční vztah mezi rodiči a vzájemnou interakci mezi všemi členy rodiny si dítě osvojuje a následně přenáší do svého života a rodiny, kterou jednou založí.

Zaopatřovací funkce rodiny zajišťuje všem svým členům biologické a zdravotní požadavky. Rodina se stará o své nemocné, členy v domácím léčení, děti, jež nejsou ještě samostatné i starší generace, pokud již nejsou schopny postarat se o své potřeby samostatně. Zároveň v rámci zajišťování zdravotních potřeb rodina hlídá a doprovází své členy na pravidelné prohlídky k lékaři či v případě vážnějších nemocí a úrazů transportuje do zdravotnického zařízení. Rodina také obvykle zajišťuje vybavení lékárníčky, ke které sice mají přístup jen dospělí členové rodiny, slouží ale všem.

Socializačně-výchovná funkce rodiny je základním stavebním kamenem v socializaci dítěte. Každá lidská bytost přijímá po celý život velké množství podnětů ze svého okolí, v době raného dětství se však dítě pohybuje především v rodině, a proto na něj rodina působí v tomto věku nejsilněji. Rodina je i prvním místem, kde dochází k výchově – tedy ukazování a napodobování společností žádoucího chování. Rodina svým dětem pomáhá (někde až přímo určuje) ve výběru školy a dalších aktivit, pomáhá dětem s domácími úkoly. Výběr mimoškolních aktivit je pro vývoj dítěte mimořádně důležitý, neboť se jedná v drtivé většině případů o činnosti, které dítě baví, je v nich dobré a má touhu se v nich dále zlepšovat a rozvíjet. Motivaci ke vzdělání čerpá dítě ze sociokulturní úrovně rodiny. (Hintnaus, 1998, s. 30) Právě účastí na organizovaných mimoškolních aktivitách se bude tato práce zabývat.

1.2 NEADEKVÁTNÍ VÝCHOVA

Zvláště v mladším školním věku dítěte rodiče pomáhají s vybíráním vhodných volnočasových aktivit. Pro přílišnou snahu rodičů za dítě uskutečňovat rozhodnutí a pomáhat jim v dosažení cíle, i když by ho dítě zvládlo dosáhnout samo se vžil pojem „helikoptérový rodič.“ Rodič jako helikoptéra krouží kolem dítěte, umetá mu cestu v dobré víře usnadnění jeho života. Dle studie Kwona a jeho týmu (2016), kteří se zabývali „helikoptérovým rodičovstvím“ u korejských studentů na kolejích je přehnané rodičovství kontraproduktivní, pokud pokračuje do mladší dospělosti dospívajících. Zdravé oddělení od rodičů a individualizace v období dospívání je přirozeným jevem a v dospívání je popisovaný rodičovský styl nevhodný, protože „*podkopává pocit sebeovládání a psychické pohody dítěte.*“ Studie odkazuje na práci Spokase a Heimberga z roku 2009, která dává do souvislosti rodičovskou kontrolu, nadměrnou ochranu a nízkou míru autonomie do přímého vztahu s obtížným zvládnutím výzev a požadavků společnosti na dítě a také s tím, že výsledky chování dětí do značné míry závisí na vnějších faktorech. Mladí dospělí, kteří zažili rodiče-vrtulníky mají dle studie snížený pocit kontroly, sníženou životní spokojenost a vyšší míru deprese. (Kwon a kol., 2016)

Pelikán (1995) popisuje ve své knize *Výchova jako teoretický problém* zjištění ruských terapeutů V. Garbuzova, A. Zacharova a D. Isajeva, kteří dle svých zkušeností stanovili tři základní typy nevhodné výchovy. Výchova helikoptérových rodičů je popisována, avšak ne pod tímto pojmem, který vznikl později, jako výchova hypersocializující či výchova protektivní. (Pelikán, 1995, str.182)

Druhým popisovaným neadekvátním stylem výchovy je nepřijetí dítěte. Mezi nejčastější příčiny patří narození neplánovaného dítěte, postiženého dítěte nebo nepřijetí pohlaví dítěte. O preferování mužských potomků v Číně bylo napsáno množství článků, tento demografický problém popisují i laická periodika. Magazín Time (2018) v souvislosti s rozvolněním čínské politiky jednoho dítěte popisuje problém společnosti, ve které je již na konci desátých let dvacátého prvního století 24 milionů mužů bez partnerky a celkem o 34 milionů mužů více než žen. (Campbell, 2018)

V případě nepřijetí terapeuti popisují nezáměr o dítě, někdy i tvrdou, až tyranskou výchovu. Ta často potlačuje individualitu dítěte, neohlíží se na jeho potřeby, což má za následek bázlivost dětí, vývoj komplexů méněcennosti a nezřídka labilní postoj k životním událostem a těžkostem. (Pelikán, 1995, str.182-183)

Třetím uváděným typem, který popisují ruští terapeutové, je výchova egocentrická. V ní se stává dítě středem pozornosti a rodiče se často stávají otroky potřeb jejich dítěte. Dítě je vedeno k tomu, že se mu okolí přizpůsobí a nepoznává ve výchově konflikty, neboť ono rozhoduje a velí. Pokud se okolí dítěti nepřizpůsobí, obvykle přikročí k agresi. Výsledkem egocentrické výchovy je dospělý, který úspěchy přičítá sobě a neúspěch svaluje na ostatní. (Pelikán, 1995, str.184)

1.3 ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ VOLNÝ ČAS

Pávková (2001) jako hlavního činitele, který ovlivňuje děti označuje rodinu, případně i dědičnost. Poukazuje na způsob přebírání zvyků a životního stylu rodičů dětmi, což podle ní platí i pro oblast volného času. Sama připouští, že ne vždy tomu tak musí být – v rodinách nefunkčních rodiče nebudou působit na děti tak, jak je tomu v rodinách, které si čtenář vybaví jako předobraz rodiny – tedy dva rodiče a jejich vlastní děti. V rodině pak ovlivňují děti i další příbuzní a sourozenci. Sama Pávková zmiňuje i další faktory, které ovlivňují volný čas dětí a nelze je opomenout – jsou jimi vrstevníci, jejichž význam s dospíváním sílí, škola, učitelé, kamarádi a jejich rodiny, sousedé, známí i média a literatura. (Pávková, 2001, s. 12-13)

Důležitost klimatu v rodině popisuje i Bendl (2015). Rodiče narozdíl od školských institucí nemají pedagogické vzdělání, silně ale na děti působí emocionálně. Děti se dle Bendla učí chápat volný čas jako hodnotu a hospodařit s ním. Kvůli přebírání vzorů chování i trávení volného času je dle autora důležité jít příkladem a také s dětmi trávit společný volný čas. (Bendl, 2015, s. 130)

Oba autoři ve vztahu k volnému času v rámci rodiny akcentují emocionální funkci rodiny a na správných a nesprávných příkladech, kdy například jeden z rodičů po příchodu z práce sedne k televizi a už od ní nevstane, zdůrazňují socializačně-výchovnou funkci rodiny. Shodně považují za důležité společné trávení volného času rodiny a jeho plánování, kdy i dítě má alespoň poradní hlas. V rámci socializace pak popisují důležitost sousedů, známých, kamarádů i jejich rodin, kde dítě vstřebává podněty z dalších prostředí, které může přijmout za vlastní a rozšíří mu obzory. Rozvoj a možnosti jsou vázány na sociálně-ekonomickou situaci rodiny, ne všechny činnosti je možné dítěti dopřát. Bendl v knize dále popisuje společné trávení volného času pod například středisky volného času nebo rodinnými centry.

V situaci, která při psaní práce rezonuje společností a jsou zavřena školská zařízení, většina institucí od středisek volného času přes rodinná centra po sportovní kluby připravují hry v terénu pro rodiny s dětmi. Aktivitami povolenými v této době jsou jak klasické stezky s úkoly, tak procházky s danými cíli a úkoly nebo QR hry s využitím mobilních telefonů. V Praze jich v jednu chvíli probíhají desítky a ze zkušeností z praxe autora se jich rodiny hojně účastní. Organizace tím plní svou službu veřejnosti a dále budují vztah s celou rodinou, doufají, že se děti vrátí po skončení vládních opatření k pravidelné činnosti.

Důležitost kvalitního trávení volného času si uvědomuje i stát. Pomoc sociálně silně znevýhodněným rodinám nabízí prostřednictvím Ministerstva práce a sociálních věcí, které je schopno, v odůvodněných případech, poskytnout mimořádnou okamžitou pomoc, a to na vzdělání nebo zájmovou činnost nezaopatřeného dítěte. Web Ministerstva práce a sociálních věcí přímo uvádí jako způsobilý náklad účast dítěte na škole v přírodě, ve sportu nebo zájmových aktivitách. (web MPSV)

2 VYMEZENÍ VOLNÉHO ČASU

2.1 SOUČASNÉ POJETÍ VOLNÉHO ČASU

V publikacích věnujících se volnému času je tento definován především dvěma opačnými póly: negativní pojetí volného času a pozitivní pojetí volného času. I kvůli obecnému nedostatku volného času v historii bývala frekventovanější negativní definice volného času. Dle Hájka je volný čas zbylá doba, která zůstane po odečtení doby pracovních či školních povinností a po odečtení vázaného času. Vázaným časem rozumí Hájek čas, který je nutný k uspokojení základních fyziologických potřeb, dále pak péče o rodinu a blízké, doježdění za těmito činnostmi i do práce a také nezbytné povinnosti, například nákupy potravin či oblečení. (Hájek a kol., 2008, s. 9,10) S Hájkem vymezuje podobně volný čas i Hofbauer, který definuje volný čas jako dobu, „*kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.*“ (Hofbauer, 2004, s. 13)

Naproti tomu pozitivní pojetí volného času vyzdvihuje ty činnosti, kterým se jedinec ve volném čase může věnovat. Pozitivní pojetí volného času tak do popředí umisťuje seberealizaci, osobní rozvoj a relaxaci. Pávková pak o volném čase píše, že je to „*doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybírat, děláme je dobrovolně a rádi a přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.*“ (Pávková, 2014, s. 13)

Z negativního vymezení volného času vycházel ve své studii z roku 2015 Sociologický ústav AV ČR, který ve své studii zveřejněné v roce 2016 přinesl odpověď na otázku, kolik mají Češi volného času. Studie *Jak Češi tráví čas?* zpracovala dle demografických kritérií přes osm tisíc respondentů. Účastníci měli za úkol rozčlenit mezi jednotlivé činnosti svůj den a noc. Studie do volného času započítávala odpočinek, dobrovolnickou činnost, náboženskou činnost, trávení času s rodinou či přáteli, pohyb venku, cvičení a sport, návštěvu koncertu, muzea či divadla, čas strávený na internetu a sociálních sítích, hraní her na elektronických zařízeních, sledování televize a videa obecně, poslech hudby, rádia a čtení. Z výsledků studie na obecné populaci dospělých pak lze vyčíst, že ženy mají k dispozici v průměru šest hodin volného času ve všední den a sedm hodin o víkendu. Muži mají dle studie volného času o trochu víc – sedm hodin ve všední dny a přes sedm a půl hodiny o víkendu. (Sociologický ústav, 2016, str. 7) Volný čas tak zaujímá po spánku největší část dne v životě průměrného Čecha a z toho důvodu je třeba se věnovat kvalitě jeho využití.

2.2 VOLNÝ ČAS VE STŘEDOVĚKÉ SPOLEČNOSTI

Nerovnoměrné rozložení volného času v celé společnosti bylo od starověku až do průmyslové revoluce zřetelné na první pohled. Většina lidí fyzicky pracovala od rozednění do setmění šest dní v týdnu a většinu volných chvil tak rolníci věnovali odpočinku a regeneraci fyzických sil. Záměrně od svých pánů neměli dostatek práv na vlastní kultivaci a seberozvoj. Naopak vlastníci polností, statků a dalšího majetku spolu s panovnickým rodem vedli život nesvázaný pracovními povinnostmi a mohli se tak věnovat svobodnému či rytířskému životu. Bohatí svou činnost ale nebrali jako volný čas tak jako dnes, kdy je kladen volný čas jako protíváha k času pracovnímu, nýbrž jako náplň života. Bohatší části společnosti toto rozdělení vyhovovalo, pracující byli existenčně závislí na poskytované práci, za níž tak akorát dokázali přežít a neměli téměř žádnou možnost zbohatnout a posunout se do vyšší sociální vrstvy.

Počátky procesu urbanizace lze nalézt ve středověku, kdy se s hospodářským rozmachem část obyvatelstva přesídluje do vznikajících měst. Na našem území města vznikala rozšiřováním řemeslných osad nebo u křižovatek obchodních cest, některá byla zakládána na zcela nových místech. Tato místa nebyla vybírána náhodně, obvykle v blízkosti musel být brod nebo řeka či místo výhodné k obraně. S rozmachem měst je spojen vznik měšťanského stavu. Jako měšťané byli dlouhou dobu bráni pouze ti občané, kteří ve městě vlastnili nemovitost a alespoň jednu užívali. Až později byl jako měšťan brán i ten, kdo ve městě bydlel a pracoval. Měšťanstvo bylo oprostěno od většiny fyzické práce pro někoho dalšího. Měšťanům práce přinášela víc, než kolik nutně potřebovali pro zajištění základních životních potřeb. Díky tomu mohli měšťané začít trávit část jim vyměřeného času i jinak než prací a spánkem. Ve městech se *„začínal postupně rodit styl života, jak ho známe v novodobém pojetí, spočívající ve střídání práce, odpočinku, zábavy a uplatňování zájmů.“* (Bláha, 1980, s. 36)

Volný čas byl ve středověku výsadou pánů, rytířů, duchovního stavu (jež jej veškerý věnoval Bohu) a postupně rostoucí bohatší vrstvy měšťanů. Dle Hodaně a Dohnala (Hodaň, Dohnal) patří k nejčastějšímu využití volného času rozjímání, odříkávání modliteb, hry a tanec. Organizovaný volný čas, vyjma rytířských turnajů a tance v sídle nejmocnějších, není ve středověké společnosti běžný. Silný akcent na duchovní stránku člověka pramení z jedné z tezí církve, dle které byl člověku život Bohem na této zemi dočasně propůjčen a Bohu je tak třeba za život děkovat. (Hodaň, Dohnal, 2005, s. 52-53)

2.3 VOLNÝ ČAS V NOVOVĚKÉ SPOLEČNOSTI

Se vzrůstajícím bohatstvím si bohatí měšťané za hradbami stavěli své víkendové paláce, kde se oddávali hrám a tanci. Pro většinu společnosti byl volný čas komoditou velmi vzácnou. Na začátku devatenáctého století dochází k masivnímu budování továrních komplexů, které pojímají stovky lidí. Člověk je depersonalizován do pouhé pracovní síly, která odvádí práci pro svého zaměstnavatele. Téměř celé devatenácté století je protkáno vymezováním hranic mezi továrníky a pracovníky. Majitelé továren cítí potřebu pracovní sílu využít do poslední minuty a své jednání podporují tím, že pracovníkům platí a díky tomu oni mohou jíst, žít a bydlet. Za kratší konec lana pak táhnou pracující, kteří chtějí čas na nutný odpočinek i volný čas. Na stranu pracujících se staví někteří filozofové a myslitelé, z nichž Karel Marx v prvním díle *Kapitálu* popisuje dělení pracovního dne a nespravedlnosti, které se dělníkům dějí. Až příliš jednoduchým výpočtem dochází k tomu, že pokud továrník dělníkům začne směnu o čtvrt hodiny dříve a skončí o čtvrt hodiny později, každou pauzu jim o několik minut zkrátí, pracují dělníci o téměř šest hodin víc za pracovní týden. (Marx, 1953, s. 128-132)

Běžná tovární pracovní šedesátihodinová pracovní doba znamenala nástup do práce na 5:45, odchod z práce kolem 18:15 ve všední dny, ve 14:15 o sobotách. Továrníci dokázali dobře počítat pracovní čas a všechny pauzy, jejichž poskytnutí jim ukládal zákon, odečítali z pracovní doby.

Dělníci o sobě dávali pravidelně vědět a celá druhá polovina 19. století byla obdobím dělnických stávek a nepokojů. Dělníci se postupně formovali v odborech a hnutích. I díky tomu se na začátku dvacátého století ve Francii poprvé objevuje institut dovolené. (Toti, 1966, s. 102)

Organizovaný volný čas začali angličtí dělníci trávit na fotbale, k čemuž přispělo zavedení soboty jako půldenního pracovního dne v 70. letech 19. století. Dělníci, pracující u stejného zaměstnavatele či chodící do stejné hospody nebo kostela, zakládali fotbalové kluby a zároveň jim fandili. Tak vznikl například Manchester United, jako tým pracovníků Lancashierských a Yorkshirských drah. (Russell, 1997)

Dvacáté století již vidí pracujícího člověka, který odděluje čas pracovní a čas volný.

V západním světě, plném průmyslu a stále ještě zemědělství, si pracující třída vynucuje větší podíl na moci a pomocí svých zástupců prosazuje uzákonění pracovních podmínek blízkých

dnešním dnům. Jedním z prvních států na světě, který uzákonil osmihodinovou pracovní dobu (48 hodin týdně včetně sobot), byla krátce po vzniku Československá republika. Zákon č. 91/1918 Sb. byl v následujících letech doplňován a pracujícím byla přiznává placená dovolená. Nejdříve v délce šest až osm dní, později až čtyři týdny a to dle odpracovaných let u daného zaměstnavatele. Úprava však byla nejednotná a neplatila pro všechny profese plošně.

Pracovní doba se v Československé republice snižovala postupně na 46 hodin týdně (od 1.10.1956), od 15. května 1968 se pak soboty mohly stát dny odpočinku v těch organizacích, které si pro to připravily ekonomické předpoklady. (Blatný, 2020)

Vyšší minimální délka dovolené ale nutně neznamená více volného času v průměrné populaci. Mnoho firem dává k zákonnému minimu týden navíc, v rámci zaměstnaneckých benefitů nabízejí dny na zotavenou „sick days.“ Jiným množstvím volného času disponují pedagogové (40 kalendářních dní dovolené) či podnikatelé (není stanovena minimální délka dovolené). Od typických 20-25 dnů dovolené v Evropě se odlišují Francie nebo Německo s třiceti dny dovolené, naopak v Kanadě je minimální dovolená stanovena na deset dní v roce, ve Spojených státech amerických není stanovena minimální délka dovolené vůbec. (Blatný, 2020)

Díky narůstajícímu množství dovolené i zkracování pracovní doby má dnes člověk daleko více volného času než v uplynulých staletích. Je jen na každém jedinci, jak prožije volnou část dne. Mnoho lidí se již od dětského věku věnuje zálibám a koníčkům. Některé aktivity je člověk schopen zajistit si sám, u některých zájmů se sdružuje do skupin, ve kterých lidé podobného smýšlení tráví společně svůj volný čas. Organizované činnosti popisuje další kapitola práce.

3 ORGANIZACE, INSTITUCE A HNUTÍ ORGANIZUJÍCÍ VOLNÝ ČAS

3.1 PRÁVNÍ FORMY ORGANIZACÍ

Zisk sociálních jistot pro ženy i pro děti spolu s všeobecnou povinnou školní docházkou vede k obavám, že mladí lidé nebudou umět zacházet se svým volným časem. Dle Kapláňka z tohoto strachu pramení úsilí o pedagogizaci volného času dětí a mládeže. (Kaplánek, 2007, s. 47-48).

Organizací pracujících s volným časem dětí a mládeže je celá řada. Pro účely práce budou popsána školská zařízení dle Školského zákona 561/2004 Sb., a to školní družiny, školní kluby, základní umělecké školy a střediska volného času. Tato školská zařízení se při zaměstnávání pracovníků musí řídit zákonem o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb. Ten stanovuje pro jednotlivé pozice minimální rozsah pedagogického vzdělání. V případě vychovatelů ve školní družině musí uchazeči o toto povolání splňovat odborné vzdělání minimálně na úrovni maturity (§ 16 zákona). Pro každé pracovní zařazení zákon přímo vyjmenovává minimální dosažené vzdělání, které musí uchazeč splňovat. Všechny ostatní organizace, podílející se na trávení volného času, se povinným vzděláváním svých pracovníků nemusí řídit a většinou dbají spíše na odbornost jednotlivých pracovníků a lektorů.

Organizací mimo školský rejstřík je nespočetné množství, nemusí se nikde registrovat. O děti se tak starají skauti, církve, jednotlivé sportovní svazy (Český svaz kanoistů, Česká florbalová unie) i jednotlivé sportovní kluby (AC Sparta Praha, HC Slavia Praha). Dále na území republiky provozují svou činnost nesportovní svazy (Český svaz včelařů, Myslivecká unie), zapsané spolky (dříve sdružení), organizace různých právních forem (Kroužky o.p.s., Centrum Robinson, z.ú.) i firmy a jednotlivci pořádající volnočasové aktivity za účelem dosažení zisku (Outdoor Alliance s.r.o, Agentura ESO s.r.o.). Organizace věnující se volnému času dětí a neuvedené v rejstříku škol se práce pokusí zmínit, pokud počet jejich pravidelných členů během školního roku přesáhl v posledních deseti letech alespoň jednu deset tisíc dětí a žáků.

3.2.1 ŠKOLNÍ DRUŽINY A ŠKOLNÍ KLUBY

Dle Bláhy (1980) mají školní družiny úlohu pedagogickou i sociální, mají zabezpečovat zdravotně správné a „pedagogicky účelné využití volného času,“ zároveň pak mají družiny zastupovat v oblasti péče nebo přípravy domácích úkolů funkci rodiny. (Bláha, 1980, s. 92)

Bláha akcentuje pedagogickosociální charakter školní družiny především v prvních třech ročnících základních škol. V družinách pro žáky čtvrtých ročníků je pak pro žáky a jejich rodiče důležitější naplňování volného času dětí v době školní družiny. Bláha zmiňuje mezi činnostmi školních družin i přípravu na vyučování, sám o vypracovávání domácích úkolů v družině smýšlí jako o aktivitě, která příliš do trávení volného času nezapadá, neb ji, stejně jako moderní pojetí volného času, považuje za činnost vázanou. Sám výslovně uvádí, že ve dnech odpoledního vyučování by vypracovávání domácích úkolů mělo být minimalizováno či vypuštěno na úkor pobytu venku, spojeným se sportovními a tělovýchovnými aktivitami.

Školních družin ve školním roce 2019/20 existovalo 4099, z toho drtivou většinu družin zřizuje obec, jakožto zřizovatel základních škol, a to 3610 družin. Dále zřizují družiny kraje, soukromá sféra a církev. Většina škol zřizuje v rámci družiny několik oddělení. V uplynulém školním roce bylo vedeno 13342 oddělení s více než 336 000 zapsaných žáků. Za posledních deset let se počet dětí ve školních družinách zvedl o více než 20 %. V mimořádných případech, často na malotřídkách a na vesnických školách, je umožněno navštěvovat školní družinu i žákům z druhého stupně. Takových žáků bylo ve školním roce 2019/20 přes čtyři tisíce. (Statistické ročenky školství)

Školní kluby mají funkci podobnou jako školní družiny, liší se však věkovou strukturou. Vzhledem k větší samostatnosti žáků je dominantním úkolem školních klubů smysluplné využití volného času. Podle Bláhy mají školní kluby v organizaci volného času dětí své místo, a to zejména na vesnických školách, kde jsou školní kluby často jediným centrem žáků, kde se mohou realizovat. (Bláha, 1980, str. 94)

Školní kluby se netěší takovému zapojení žáků z cílové skupiny. Podle statistické ročenky školství bylo ve školním roce 2019/20 vedeno 603 klubů se zapsanými 46544 žáky. Počet klubů se za posledních deset let zvýšil o zhruba 15 %. Do školních klubů je zapsána přibližně jedna osmina žactva z pátých až osmých tříd základních škol, včetně tříd nižšího stupně víceletého gymnázia. V případě školních družin se dlouhodobě jedná o zapsaných 57 – 58 % žáků. (Statistické ročenky školství)

3.2.2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY

Základní umělecké školy stojí ve vzdělávacím procesu velmi blízko ke klasickému vyučování, přesto patří do výchovy mimo vyučování, splňují ten nejdůležitější atribut zájmových činností, a tou je dobrovolná docházka. Václav Bláha (1980) již před čtyřiceti lety napsal, že základní umělecké školy (dříve lidové školy umění) objektivně patří do výchovného ovlivňování volného času, a to právě pro nepovinnou účast. (Bláha, 1980, str. 98)

V základních uměleckých školách se účastníkům dostává vzdělání v tanci ve skupině, výtvarné, literárně-dramatické a hudební, ať již individuální nebo kolektivní. Dělení na obory je přebráno ze statistických ročenek školství, jednotlivé základní umělecké školy toto dělení ve svých prezentacích na internetu i školních nástěnkách přejímají.

V základních uměleckých školách je studium děleno na první stupeň o sedmi ročnících a druhý stupeň o čtyřech ročnících, každý cyklus je zakončen absolutoriem. Některé základní umělecké školy se vymezují oproti jiným zájmovým aktivitám a akcentují výrazně vyšší uměleckou úroveň vzdělávání od vzdělávání zájmového i volnočasových aktivit. (ZUŠ Nymburk) Základní umělecké školy poskytují žákům výrazně více vzdělání než hra na sólový nástroj. Součástí osnov je kromě vybraného nástroje povinná hudební nauka v prvních pěti ročnících, od čtvrtého ročníku pak komorní nebo souborová hra, sborový zpěv nebo muzikantská praktika. Základní umělecké školy se řídí školním vzdělávacím programem a ačkoli se jedná o výuku nepovinnou, na konci každého pololetí je udělována v souladu se školním vzdělávacím plánem známka. V případě neplnění standardů učebních osnov, třeba právě pro vysokou absenci, může být žákovi zamezeno pokračovat ve studiu.

Základní umělecké školy ovlivňují velikou část populace. Srovnání se školními družinami není zcela korektní, neboť školní družiny jsou určeny především pro děti od první do čtvrté třídy, případně pro třídy přípravné. Oproti tomu základní umělecké školy postihují v prvním stupni téměř celou povinnou školní docházku, ve stupni druhém výrazně zasahují do středoškolského věku žáků. První stupeň je určen žákům od sedmi let. Ve školním roce 2005/2006 bylo v ZUŠ zapsáno 216 216 žáků a v každém dalším školním roce počet zapsaných žáků narůstal o nižší jednotky tisíc. Ve školním roce 2019/2020 pak ve 498 základních uměleckých školách bylo zapsáno 254 314 žáků. Toto číslo může zahrnovat jedno dítě vícekrát, pokud je zapsáno do studia tance a zároveň na sólový nástroj, škola ho vykazuje dvakrát, protože je zapsáno ve dvou různých oborech. (Statistické ročenky školství)

Ze všech zapsaných žáků bylo téměř 70 % dívek (177 389 dívek). Z hlediska náplně základním uměleckým školám dominuje individuální hra na nástroj (62 % zapsaných žáků), následovaná oborem výtvarným (20 % zapsaných žáků v uplynulém školním roce), tanečním (11 % zapsaných žáků), dramatickým (4 % zapsaných žáků) a nejméně zapsaných žáků je ke hře na nástroj ve skupině (3 % zapsaných žáků v uplynulém roce). (Statistické ročenky školství)

Skupinová výuka hudebního nástroje je velmi omezena, týká se dle jednotlivých základních uměleckých škol především výuky hry na zobcovou flétnu, kytaru nebo zpěv. Skupinové výuky se účastní 2 – 4 žáci. (weby ZUŠ Učňovská, ZUŠ Mladá Boleslav)

3.2.3 STŘEDISKA VOLNÉHO ČASU

Střediska volného času a domy dětí a mládeže z velké části vznikly transformací z domů pionýrů a mládeže, stanic mladých přírodovědců, stanic mladých techniků a stanic mladých turistů mezi lety 1990 a 1991. Největší středisko volného času v republice, Dům dětí a mládeže hlavního města Prahy vznikl právě takovou transformací a sloučením Domu pionýrů a mládeže v Karlíně, pod který spadala (a dodnes patří) Stanice přírodovědců na Smíchově, Stanice techniků v Podbabě a Stadion mládeže v Dejvicích. V roce 1990 se pod Dům dětí a mládeže hl. m. Prahy připojila do té doby 67. Pionýrská skupina – Loděnice Vltava. (web DDM hl. m. Prahy)

I střediska volného času se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. V zařízeních tak pracují pedagogové vzdělání v pedagogice. Od počátku své existence v padesátých letech dvacátého století tvoří důležitou součást výchovy mimo vyučování a ovlivňování volného času dětí a mládeže tak, jak popisuje Bláha. Střediska volného času po revoluci rozšířila svou cílovou skupinu a dnes poskytují zájmové vzdělávání i dospělým, seniorům i dětem předškolního věku. (Bláha, 1980, s. 97)

Střediska volného času kromě pravidelné činnosti nabízí smysluplné trávení volného času i mimo dny školního vyučování formou víkendových akcí a výjezdů, v létě pak pořádají množství táborů. V loňském roce pobytových táborů uspořádala 1640, příměstských pak 3389 (Statistické ročenky školství). Střediska volného času se tak podílí velkou měrou na trávení volného času dětí o prázdninách, celkem se odhaduje počet pobytových táborů na 6000. (Táborů asi kvůli covidu moc neubude, zájem se někde ani nesnížil, ČTK)

Střediska volného času poskytují nejširší nabídku zájmového vzdělání v republice. Pro děti předškolního věku nabízí *centra předškolních dětí* – kratší období školky především pro děti, které se do školky nepodaří umístit, v odpoledních hodinách pak pohybové přípravky a výtvarné kroužky. Pro děti školního věku je nabídka nejširší, zájmové vzdělávání probíhá v dramatické, hudbě, jezdecké, chovatelství, multimédiích (počítačová grafika, fotokluby, novinářské kroužky), přírodovědě (geologie, kynologie, ornitologie, zahrádkářství), společenských vědách (jazyky), vaření, sportu (míčové hry, brusle, vodní sporty, florbal), tanci (skupinový tanec od baletu po break dance), turistice (turistické kroužky, často pozůstatky po pionýrských skupinách), vědě (3D tisk, robotika, grafika, elektronika, dílny, modeláři, programování) i výtvarce a ruční tvorbě (keramiky, výtvarné ateliéry, šití, dílny). Střediska volného času pomáhají i v doplnění a prohlubování znalostí a dovedností ze základních škol v dílnách, oborově zaměřených kroužcích na především přírodní vědy, robotice, jazycích a některá střediska nabízí i kroužky logopedie. Dle zájmu účastníků jsou některé činnosti nabízeny i dospělým. Zájem je dlouhodobě o skupinové tance a divadelní soubory, keramiku a výtvarné kurzy, které mohou sloužit jako příprava k talentovým zkouškám. V posledních deseti letech vzrostl mezi dospělými zájem o kurzy šití a hudbu. (Hodnotící zpráva DDM hl. m. Prahy 2019/20)

Střediska volného času v posledních deseti letech zaznamenala nárůst v počtu zařízení. Zatímco mezi lety 2005 a 2010 se počet středisek volného času zvýšil z 299 na 301, jejich počet v roce 2015 vzrostl na 321 a v loňském školním roce dosáhl počtu 334 zařízení. Statistiky ministerstva školství uvádí počet účastníků převyšující 310 000 v uplynulém školním roce. Dvě třetiny ze všech středisek volného času zřizují obce, pětinu kraj, zhruba desetinu církev, 19 SVC zřizuje soukromý sektor a dvě přímo ministerstvo školství. (Statistické ročenky školství)

3.2.4 SOKOL

Více než důraz na pedagogizaci volného času vedlo ke vzniku Sokola uvolnění poměrů v Rakousko-Uhersku. Pro dobu národního obrození bylo typické scházení se v nejrůznějších uskupeních, v dnešní době bychom tuto činnost označili jako činnost spolkovou. Uvolněnější doba dala vzniknout mnoha spolkům vlasteneckým, tehdejší doba si žádala i fyzickou zdatnost, a proto se dařilo různým tělocvičným ústavům. V historii Sokola je popsána role Miroslava Tyrše, který získal pro vznik Tělocvičné jednoty pražské cvičence Schmidtova ústavu a v únoru 1862 svolal ustavující schůzi, kde byl zvolen místostarostou po boku starosty Jindřicha Fügnera. Sokol byl na svou dobu ve svém programu progresivním spolkem,

cvičenci se věnovali i atletice a úpolovým disciplínám. Sokol byl ale ve své době nositelem společenského a kulturního života, když se pod jeho křídly konaly „vzdělávací přednášky, hudební, divadelní a loutkové soubory, koncerty, plesy a zábavy.“ (Historie Sokola, 2021)

Během první světové války byla činnost České obce sokolské značně oslabena, nejen, že ústředí České obce sokolské bylo rozpuštěno, především však mnoho mužů narukovalo do armády, kde se formovali v legiích na území Ruska, Francie i Itálie, počet legionářů se blížil stům tisícům mužů.

Obnovení České obce sokolské po skončení první světové války znamená šíření sokolské myšlenky do celého Československa. Počet sokolů atakuje hranici jednoho milionu členů, což je v přepočtu na tehdejší stav obyvatelstva přibližně 7 % populace včetně novorozenců a lidí v důchodovém věku. Rozkvět sokolské myšlenky však netrvá dlouho: devastující zatýkání v říjnu 1941 spojené ze zákazem činnosti z rozhodnutí Reinharda Heydricha opět utlumuje činnost Sokola. Ta se sice po skončení druhé světové války obnovuje, avšak značně oslabena, neboť spousta předních sokolů byla poslána na smrt do koncentračních táborů. K fungování a myšlenkám České obce sokolské se hlásí před rokem 1948 ještě více lidí, než za doby první republiky. Únorový převrat v roce 1948 však znamená faktický zánik organizace – jednotlivé prvky byly komunistickým režimem vtěsnány pod státem řízenou socialistickou tělovýchovu. (Historie Sokola, 2021)

Sokol obnovil svou činnost krátce po sametové revoluci, svou někdejší popularitu však již nezískal. Dnes uvádí Sokol zhruba 160 000 členů ve více než tisícovce tělocvičných jednot. Téměř polovina cvičenců je mladší osmnácti let – Sokol tak v dnešní době plní funkci sportovní a pohybové přípravy především dětí a mladistvých, kteří ctí morální hodnoty položené před 170 lety.

3.2.5 SKAUT

Přeložením (a mírným upravením) knihy *Základy junáctví* z anglického originálu Antonínem Benjamínem Svojsíkem se začala psát historie skautingu kolem roku 1912 i na českém území. (Svojsík, 1991) Již v roce 1914 byl založen Junák – Český skaut jako reakce na sílící členskou základnu. (Lešanovský, Nosek, 1999). Činnost s mládeží byla silně utlumena první světovou válkou, kdy mnoho vůdců bylo povoláno na válečnou frontu. K úplnému přerušení činnosti došlo v říjnu 1939. Některé oddíly následně fungovaly pod Klubem českých turistů, Mladým hlasatelem nebo Sokolem. V případě Sokola do jeho zrušení v roce 1941. (Šantora, 2012, s. 33 - 35)

Skaut byl obnoven po skončení války a dle Hubáčka (1998) přilákal Junák svou činností více než čtvrt milionu dětí a mladistvých. Na konci roku 1950 byl Junák rozpuštěn a výchova dětí a mládeže přidělena nově vzniklé Pionýrské organizaci. Junák fungoval krátce od Pražském jara v roce 1968 do roku 1970, kdy byl nucen sloučit se se Sdružením organizací dětí a mládeže. Činnost Junáka byla obnovena až po roce 1989. (Hubáček, 1998, s. 28 - 30, s. 45 – 48)

Členská základna Junáka – svazu skautů a skautek měla v uplynulých letech kolísavou tendenci, počet nedospělých členů od roku 2001 klesal z počtu 37 322 na 28 601 v roce 2007, následně rostl na 30 294 nedospělých členů v roce 2011. Od roku 2012 byla změněna metodika výpočtu členů a věkové skupiny 15 – 18 let a 18 – 24 let byly sloučeny. V roce 2012 měla členská základna velikost 39 074 členů a v následujících letech rostla a v roce 2019 dosáhla 52 840 dětí a mladistvých. Data o vývoji členské základny byla přebrána z jednotlivých výročních zpráv Junáka. (Výroční zprávy Junáka)

Myšlenky a ideály skautingu jsou rozšířeny po celém světě, vychází ze stejných základů – poznávání sebe sama a rozvíjení vztahu k sobě i svému okolí. Skautský zákon platný od roku 1992 (Břicháček, 1998) obsahuje soubor deseti pravidel, jimiž se má každý skaut v životě řídit. Pravidla by se dala zjednodušit do respektování okolí, dodržování pravidel slušnosti a jednání otevře a přátelsky. Pravidla jsou sepsána natolik krátce, výstižně a obecně, aby se je mohli naučit i nejmenší skauti. (Břicháček, 1998, s. 22)

Všechny skautské organizace vychází ze stejných základů, z různých důvodů jen v České republice působí několik skautských organizací. Dominantní v naší zemi je Junák – svaz skautů a skautek České republiky, který je členem mezinárodních skautských organizací pro dívky a pro chlapce. Dále na našem území působí Svaz skautů a skautek České republiky sdružující jedenáct oddílů (webové stránky svazu), YMCA SKAUT sdružující jedenáct oddílů (webové stránky YMCA) s 2541 dětskými členy (Výroční zpráva České rady dětí a mládeže), Skauti Evropy sdružující pět oddílů (webové stránky spolku) či Skaut - český skauting ABS sdružující šestnáct oddílů (webové stránky sdružení).

3.2.6 CÍRKVE

Aktivní činnost církví ve vzdělávání není ničím novým. K šíření svého učení římskokatolická církev již v minulosti zřizovala školy při katedrálách a kláštorech. Zřizování škol se opírá o koncil ve Vaison v roce 529, který vyzval biskupy ke zřizování škol. (Riché, 2011, s. 13)

Cílem výuky bylo udržet znalost latiny, avšak postupně začaly do výuky přicházet jazyky národní. Církevní školy vychovávaly především budoucí mnichy a kněží. Gramotnost byla ve středověku výsadou kněžích, a nejvyšších vrstev. Dle de Landsheera (1992) nebylo žádoucí, aby poddaní uměli číst a psát. Šíření knih bylo výrazně usnadněno až s vynálezem knihtisku kolem roku 1450. Nauka o víře se od té doby výrazně proměnila, narozdíl od středověku už církevní školy nevzdělávají především budoucí mnichy a kněží, docházka do školy je umožněna i žákům nevyznávajícím danou víru. (De Landsheer, 1992, s. 12-21)

V České republice v současné době probíhá výuka ve 130 církevních školách a školských zařízeních, které navštěvuje více než 20 000 žáků. Nejvíce školských zařízení zřizuje římskokatolická církev, 21 z římskokatolických zařízení spadá pod volný čas. Ostatní církve zřizují mateřské a základní školy, některé i školy střední a vyšší odborné, do sféry volného času spadá SVC Narnie v Liberci zřizované Jednotou bratrskou. (Katalog církevních škol)

Vzhledem k množství škol zřizovaných církvemi je vhodné doplnit, že z celkového počtu družin 4099 jich církev v loňském roce zřizovala 42 s 2789 zapsanými dětmi. Církve zřizují 34 šklních klubů z 603 se zapsanými 4853 účastníky. Základní uměleckou školu žádá z církvi v naší zemi neprovozuje. (Statistické ročenky školství)

3.2.7 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA

Sdružení se ve svých prezentacích chlubí tím, že se jedná o nejpočetnější organizaci v České republice. Členská základna v roce 2019 čítala dle výroční zprávy 362 995 členů, z toho 64 485 bylo mladých hasičů a hasiček od tří do osmnácti let. (Výroční zpráva Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska za rok 2019)

Pohledem do výročních zpráv České rady dětí a mládeže je pod Radou evidována jen malá část členské základny, většina je registrována pouze pod Sdružením hasičů Čech, Moravy a Slezska (dále SH ČMS). Výroční zprávy České rady dětí a mládeže uvádí od začátku tisíciletí vzestupnou tendenci v počtu členů začínají na 29 520 členech, v roce 2005 dosahuje počet registrovaných 42 930 členů, o pět let později 49 921 členů, v roce 2015 pak 52 901 členů a v roce 2019 pak 61 288 členů.

Výroční zprávy SH ČMS jsou dostupné od roku 2016, i z nich je patrný trend růstu členské základny. Z 58 036 mladých hasičů a hasiček do 18 let v roce 2016 přes 59 662 v roce 2017, 61 205 členů v roce 2018 až po 64 485 členů v roce 2019. Rostoucí členská základna je ve

shodě s růstem členské základny pod Českou radou dětí a mládeže. (Výroční zprávy Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska)

Dle čtvrtého článku směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů jsou cíle a zásady velmi podobné těm skautským - vedení k čestnosti, kamarádství, pomoci druhým, péče a rozvoj o duševní a fyzické zdraví, výchova mládeže k další práci s dětmi v rámci organizace, smysluplné trávení volného času a ochrana před sociálně patologickými jevy a pozitivní vztah k přírodě. Hasiči navíc v cílech a zásadách akcentují preventivně výchovnou práci v oblasti požární ochrany, vedou mladé hasiče a hasičky k rozšiřování jimi získaných vědomostí mezi laickou populací a podporují vlastenectví. Hlubší porovnání cílů a zásad obou organizací je, spolu s prací s mládeží a dospělými dostatečně širokým tématem pro samostatnou práci. (Směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů)

Dle Českého statistického úřadu bylo v roce 2019 v České republice 6258 obcí (Malý lexikon obcí České republiky – 2019. Český statistický úřad). Dle velké výroční zprávy SH ČMS za rok 2019 bylo zřízeno 2456 kolektivů mladých hasičů a dorostu se skoro 8000 družstvy. Na základě těchto čísel lze učinit závěr, že v téměř 40 % obcí na našem území působí dětská družstva SH ČMS. Žádná jiná neškolská organizace nemá tak široké pokrytí republiky včetně venkova.

3.2.8 PIONÝR, Z.S.

Stanovy Pionýra, z.s. jsou podobné jak stanovám skautů, tak dobrovolných hasičů. Cílem je ve všech případech výchova slušného a aktivního člověka. Akcentována je pomoc okolí, vlastenectví a uspokojování zájmů a potřeb členů i nečlenů. Vlastenectví je dnes společensky akceptovatelným následovníkem výchovy v duchu komunismu, kterou hlásaly zásady předchůdce Pionýra, Pionýrské organizace Socialistického svazu mládeže. (Stanovy Pionýra)

Narozdíl od skautů, jejichž členská základna měla v posledních dvaceti letech sestupný a následně vzestupný trend a dobrovolných hasičů, jejichž členská základna setrvale rostla, počet dětských členů Pionýra se za posledních dvaceti let snížil o třetinu. V roce 2000 pečoval o 21 734 členů, o pět let později bylo v jeho řadách vedeno 19 195, jejichž počet se v roce 2010 snížil na 16 548 dětských členů. Snižování členské základny pokračovalo i přes rok 2015, kdy Pionýři vykazovali 15 062 členů a v posledním dostupném roce 2019 počítal Pionýr se stavem 14 387 dětských členů. Ačkoli by se mohlo zdát, že rodičů, kteří pamatují Pionýra za socialismu, v dnešní době ubývá a Pionýr tak postupně ztratí nálepku komunistické organizace (i když se od ní odštíhl i formálně) a členská základna bude nabírat

na síle, nestalo se tomu tak. Zda je to kvůli pestrosti nabídky ve městech, kdy dnes ve volném čase působí větší množství organizací i soukromých subjektů než v minulosti, nebo jsou programy skautů či dobrovolných hasičů pro děti atraktivnější a dostupnější, je téma na samostatnou práci. Přesto Pionýr uspořádal v roce 2019 tábory pro více než 22 000 dětí (Výroční zpráva Pionýra, 2019)

3.2.9 KROUŽKY NA ŠKOLÁCH

Volný čas je organizován na mnoha školách. Oproti stavu před dvaceti lety, kdy většina kroužků a odpoledních činností (vyjma školních družin a klubů, které jsou popsány výše) byla organizována přímo školou je dnes pro ředitele pohodlnější a jednodušší jednotlivé učebny pronajmout soukromým subjektům, které si vše kromě prostorového vybavení obstarávají samy. Na škole tak mohou fungovat jak kroužky pořádané školou tak kroužky zajišťované externím subjektem.

Pro některé školy zajišťují kroužky přímo střediska volného času v místě školy (ZŠ Chvaly, Praha 9, ZŠ Lyčkovo náměstí, Praha 8), pro jiné pak například společnost Věda nás baví (ZŠ Jarov, Praha 3) nebo Kroužky.cz (ZŠ Lobkovicovo náměstí, Praha 3). Pokud škola nabízí kroužky externích organizací, obvykle jich na škole operuje víc. Příkladem může být poslední jmenovaná škola Základní škola a mateřská škola nám. Jiřího z Lobkovic 22/121, Praha 3, 130 00, která kromě vlastních kroužků umožňuje fungovat uvnitř školy dalším sedmi subjektům. (ZŠ Lobkovicovo nám., Nabídka školních kroužků ve školním roce 2020/21)

Mezi největší soukromé organizátory školních kroužků patří výše zmiňovaná Věda nás baví, která ve své výroční zprávě uvádí 4 300 dětí na přibližně 360 školách a školkách. (Výroční zpráva obecně prospěšné společnosti Věda nás baví, o.p.s.)

Druhým subjektem pak jsou Kroužky.cz, které mají složitější organizační strukturu.

V každém kraji, kde podnikají, mají zřízenou vlastní právnickou osobu. V Praze a Středních Čechách dle výročních a hodnotících zpráv Kroužky.cz obsloužily 9 336 dětí, ve Východních Čechách 1 289 dětí, ostatní pobočky (Ostrava a Olomouc, Brno a Zlín, Plzeň) neuvádí své IČO a nelze je dohledat ani v rejstříku veřejných listin. Aktivní jsou tak především v Praze a Středních Čechách. (Výroční zprávy Kroužky.cz pro Prahu a Střední Čechy)

Společné pro soukromé subjekty v pořádání kroužků je nabízení co největšího množství aktivit na domluvených školách s tím, že se nakonec otevrou jen ty s alespoň minimálním počtem zapsaných účastníků. Samotná společnost Kroužky o.p.s. ve své hodnotící zprávě za

rok 2019 uvádí ve školním roce 2018/19 plánovaný počet kroužků 686, z nichž se nakonec otevřelo 436 zájmových útvarů. (Výroční zprávy Kroužky.cz pro Prahu a Střední Čechy)

Pro školy jsou organizace pořádající volnočasové aktivity přínosem – snižují škole administrativu, není třeba řešit náhrady odpadlých lekcí vlastními silami, škola může rodičům dětí nabídnout atraktivní zájmové útvary a ředitelům do pokladny přitékají do rozpočtové kapitoly vedlejších příjmů peníze za pronájmy učeben.

3.2.10 ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE

Česká rada dětí a mládeže zastřešuje organizace a spolky pracující s dětmi a mládeží. V roce 2019 sdružovala 98 organizací různého charakteru od turistického přes ekologický až po technický. V České republice plní roli národní rady a je jedním z partnerů vlády při projednávání zákonů a norem dotýkajících se oblasti volného času. (Výroční zpráva České rady dětí a mládeže)

Česká rada dětí a mládeže nemá vlastní dětské členy. Její síla je v zastupování všech členů jednotlivých organizací, kterých bylo v roce 2019 téměř čtvrt milionu – celkem 248 052 všech členů. Členů do 26 let z tohoto počtu bylo 173 501. (Výroční zpráva České rady dětí a mládeže) Ze všech sdružených organizací jen čtrnáct má dětskou a mládežnickou členskou základnu početnější než tisíc členů. Jsou jimi *ZÁLESÁK – svaz pro pobyt v přírodě* s 4 405 členy, *YMCA* patřící pod skauting s 2 541 členy, *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska* s 61 288 členy, *Salesiánské hnutí mládeže, z.s.* s 2 602 členy, *Pionýr, z.s.* s 10 936 členy, *Mladí ochránci přírody, z.s.* s 1 673 členy, *KLUB PATHFINDER, z.s.* s 1 847 členy, *Junák – Český skaut, z.s.* s 47 920 členy, *Duha* s 2 545 členy, *Český svaz ochránců přírody* s 2 307 členy, *Český svaz chovatelů* s 2 416 členy, *Česká tábornická unie, z.s.* s 5 120 členy, *Asociace turistických oddílů mládeže ČR* s 7 891 členy a *Asociace křesťanských spolků mládeže, z.s.* s 5 460 členy. (Výroční zpráva České rady dětí a mládeže)

Z uvedených čísel je patrné, že víc než polovinu všech dětských členů České rady dětí a mládeže poskytují Radě pouhé dvě organizace, Junák – Český skaut a Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. Autor si je vědom rozporu mezi členskou základnou Junáka uváděnou Junákem a Českou radou dětí a mládeže, rozdíl přisuzuje především pozdnímu nahlašování nových členů do České rady dětí a mládeže, vliv na členství zároveň hraje ochrana osobních údajů, kdy rodiče v souladu se směrnicí GDPR nemusí vždy souhlasit s poskytnutím osobních údajů jejich dětí třetím stranám.

Česká rada dětí a mládeže dlouhodobě zastupuje podstatnou část organizované činnosti, již v roce 2001 sdružovala celkem 176 243 členů, v roce 2005 pak sdružovala 205 076 členů, v roce 2010 Česká rada dětí a mládeže sdružovala 211 454 členů, v roce 2015 pak bylo sdruženo 212 387 členů a v roce 2019 již zmíněných 248 052 členů. Z jednotlivých výročních zpráv (Výroční zpráva České rady dětí a mládeže pro jednotlivé roky) je patrná stálá členská základna, která se v čase mírně rozrůstá.

3.2.11 ČESKÁ UNIE SPORTU A JEDNOTLIVÉ SPORTOVNÍ SVAZY

Česká unie sportu (dále ČUS) je nástupcem ČSTV – Československého svazu tělesné výchovy a sportu a po roce 1990 Českého svazu tělesné výchovy. ČUS funguje od roku 2013 a sdružuje jednotlivé sportovní kluby a tělovýchovné jednoty po celé republice. ČUS slouží především jako servisní organizace po stránce finanční a právní. Skrze ČUS jsou z velké části jednotlivé svazy financovány.

V roce 2019 sdružovala ČUS celkem 73 sportovních svazů s 19 571 oddíly. Z celkového počtu 1 134 402 členů bylo v roce 2019 dětí a mládeže do 18 let sdruženo 425 020. Mezi lety 2001 a 2011 byla členská základna dětí a mládeže velká mezi 400 000 a 465 000 členů. Od roku 2012 do roku 2017 ČUS vykazoval členskou základnu o velikosti mezi 325 000 a 400 000 nedospělými členy, od roku 2018 členská základna opět převyšuje počet 400 000 dětí a mládeže. (Ročenka ČUS za rok 2019, s. 324, 326 - 327)

Značnou rozkolísanost členské základny lze dát do vztahu s financováním sportu v České republice. Český svaz tělesné výchovy jako většinový majitel Sazky financoval sport skrze její zisky. Stavbou multifunkční haly v pražských Vysočanech se Sazka dostala do vysokého dluhu kvůli prodražení stavby a od roku 2004 výrazně klesaly finance tekoucí do českého sportu. V roce 2011 Sazka vyhlásila bankrot a následující léta byla pro sport po finanční stránce velmi hubená (kromě sportu olympijského financovaného formou přímé podpory od státu). S novou Konceptí podpory sportu 2016 – 2025 z dílny Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se financování stabilizovalo. (Koncepte podpory sportu 2016 – 2025) Pro činnost svazů jsou zásadní peníze, které jsou vázány na nedospělou členskou základnu a mezi lety 2015 a 2016 lze pozorovat meziroční nárůst dětí ve členské základně téměř o pětinu, v následujících třech letech zhruba o desetinu. (Ročenka ČUS za rok 2019, s. 327)

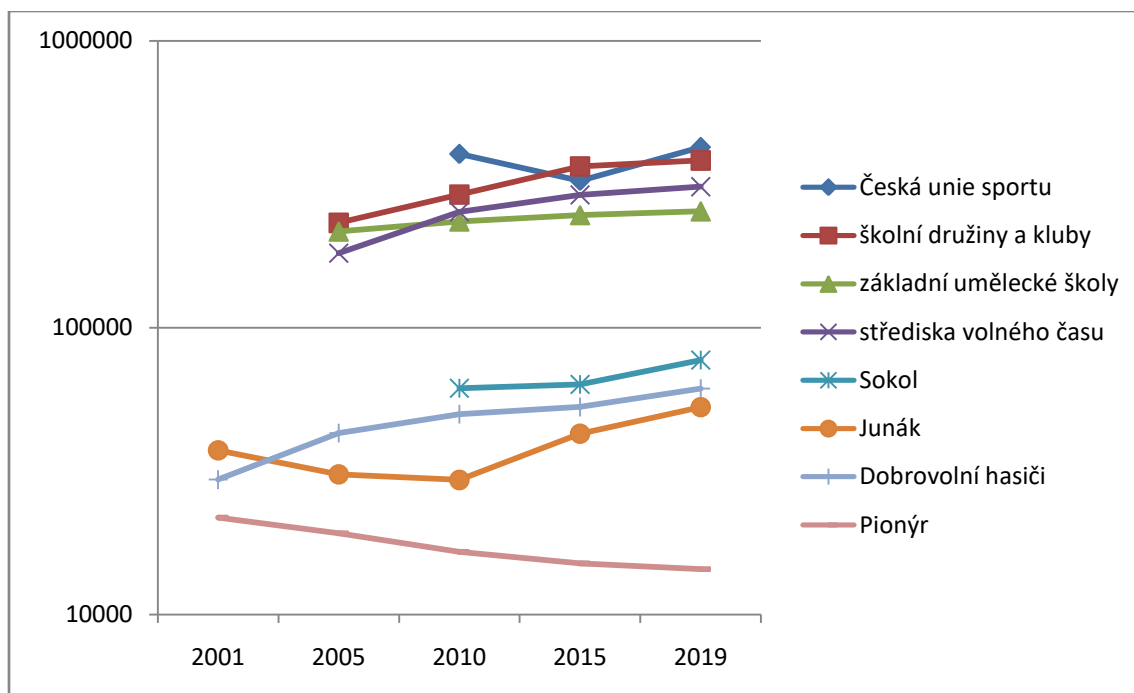
Dle Ročenky ČUS mezi svazy s největší mládežnickou členskou základnou patří *Český florbal* s 51 100 členy, *Česká unie bojových umění* s 41 564 členy, *Český atletický svaz* s 49 932 členy, *Český svaz juda* s 31 382 dětskými členy, *Český tenisový svaz* s 33 210

dětskými členy a *Fotbalová asociace České republiky* s 165 160 členy. (do přehledu zařazeny svazy s více než 25 000 dětskými členy a mládeží)

Jednotlivé sportovní svazy sdružené pod ČUS mají každý svou vlastní, na ostatních nezávislou, činnost a případně další členění. Například Český svaz kanoistů se dále člení na sekci rychlostní kanoistiky, divokou vodu a sekci vodní turistiky. Každá sekce sdružuje jednotlivé oddíly po celé republice a pořádá vlastní akce. Pro mládež svazy pořádají školení, některé svazy pořádají i tréninkové kempy, pro mládež i dospělé pak oblastní i celostátní soutěže.

3.3 TISÍCE ORGANIZACÍ NABÍZÍ NEPŘEBERNOU NABÍDKU AKTIVIT VE VOLNÉM ČASE

Pojetí volného času je dnes úplně jiné, než bylo na začátku dvacátého století. Jak píše Michal Šerák: „Zatímco v minulosti se hodnota volného času měřila spíše přínosem pro společnost, dnes je v popředí především zájem jedince.“ Touha po vlastním zájmu a rozvoji výrazně dominuje nad pojetím volného času v minulosti, kdy mnoho organizací sloužilo vyššímu cíli, především komunistické straně a budování vlasti. (2009, s. 36-37)

Graf 1: Vývoj členské základny dětí a mládeže v popisovaných organizacích mezi lety 2001 a 2019

Data z příloženého grafu byla použita ze zdrojů uvedených u jednotlivých organizací a z veřejné sbírky listin, kde jsou založeny výroční zprávy. U Sokola je členská základna v roce 2010 nahrazena členskou základnou z roku 2012, starší výroční zprávy nejsou k dispozici. Pro vyjádření trendu v členské základně bylo použito logaritmické měřítko kvůli lepší čitelnosti grafu.

U většiny popisovaných organizací je patrný rostoucí trend v členské základně. Jedinou organizací, která trvale přichází o členy je spolek Pionýr. U skautů je patrný pokles v členské základně mezi lety 2001 a 2010, poté nastává mírný růst. Výraznější nárůst mezi roky 2010 a 2015 je způsoben změnou metodiky výpočtu členské základny (do roku 2010 jen děti do 18 let, později mládež do 26 let). Oscilace členské základny České unie sportu je odůvodněna v popisu organizace a je způsobena dočasnou neschopností Unie poskytovat dostatečný servis jednotlivým klubům a svazům.

Celá tato kapitola zmapovala největší organizace a instituce nabízející aktivity ve volném čase. Již jen počet družin přesahující čtyři tisíce znamená víc než 4000 institucí, téměř 20 000 sportovních oddílů, přes 6 000 jednotek sborů dobrovolných hasičů, 500 základních uměleckých škol a několik stovek středisek volného času jsou pouhou částí široké nabídky vyžití ve volném čase. Spousta menších poskytovatelů není a nemůže být zmíněna, protože by seznam byl v podstatě nekonečný. Nejedná-li se o školské zařízení vedené v rejstříku škol, fyzické a právnické osoby se do žádného seznamu hlásit nemusí. Kvůli uplatnění svých požadavků a silnějšímu tlaku na státní správu a politiky se některé větší organizace sdružují do větších celků, například v České radě dětí a mládeže nebo v České unii sportu.

Pestrost a rozmanitost poskytovatelů organizovaných aktivit ve volném čase je znakem svobodné společnosti, ve které se může každý člověk volně sdružovat a zakládat spolky i být volen do jejich orgánů. „*Volný čas se stal především časem k zotavení a tím předpokladem k další produkci, časem konzumu vyprodukovaných hodnot a tím opět předpokladem další produkce a nakonec také časem dalšího vzdělávání, které je opět z větší části zaměřeno na využitelnost v procesu produkce.*“ (Kaplánek, 2017, s. 50)

Volný čas mnohé z dětí tráví dalším vzděláváním v základních uměleckých školách, střediscích volného času nebo doučováním – ať již formálním v organizovaném útvaru nebo přímo doma při soukromém doučování. Kvalitu i kvantitu volného času ovlivňují vlivy vnější i vnitřní. Mezi vnitřní vlivy lze zařadit záliby a touhy dítěte po poznání a dovednostech, snahu dokazovat ostatním oblast, ve které je dítě silné. Silným vnitřním vlivem je v každém případě

i touha po pohybu venku či v přírodě – pohyb je pro děti přirozený. Mezi vnější vlivy patří, kromě například podnebí a vyspělosti společnosti, zcela jistě rodiče dítěte. Výběr organizované činnosti ve volném čase, které se bude dítě věnovat, ovlivňuje nejen jejich socioekonomické postavení, ale také předchozí zkušenost s danou aktivitou.

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem výzkumu je zmapovat v konkrétních oblastech volnočasových aktivit realizovaných institucemi, spolky a kluby motivaci dětí k zapojení se do činnosti. Rodina a její socioekonomický status mají v raném věku dětí významný vliv na jejich vztah k umění, kultuře, přírodě i sportu. Výzkumná část se opírá o literaturu a dříve realizované průzkumy a klade si za cíl prokázat na výzkumném souboru vliv rodičů a jejich zájmové činnosti v dětství na jejich vlastní děti.

Vzhledem k množství volného času, který mají děti k dispozici se výzkum omezuje pouze na organizovaný volný čas. Díky tomu budou výsledky práce nezkreslené velkou částí volného času, kterou děti tráví na hřištích či ve vnitroblocích s kamarády či sledováním televize a konzumováním audiovizuálního obsahu. Výzkum si neklade za cíl ani mapovat víkendové aktivity s rodiči, do kterých se ekonomická úroveň rodiny a zájmy rodičů promítají.

4.2 HYPOTÉZY

Celý výzkum je postaven na předpokladu, že **rodiče a jejich činnost ve volném čase v dětství a současnosti mají vliv na výběr zájmové činnosti jejich dětí**. Předpoklad vychází z literatury, která je uvedena u každé ze stanovených hypotéz.

H1: Rodiče, kteří v dětství či dospívání navštěvovali turistický oddíl mají v dnešní době častěji děti přihlášené ve skautském či turistickém oddíle, než rodiče, kteří v činnosti turistických oddílů nebyli aktivní.

U rodičů není důležité, pod jakou organizací (Pionýr, Svazarm, mladší rodiče pak i Skaut) se činnosti účastnili. Vzhledem k povaze činnosti těchto skupin a jejich vztahu k přírodě jsou ve výzkumu zmíněny i oddíly se zaměřením na ochranu a poznávání přírody.

Hypotéza vychází ze systému výchovy skautů a skautek a jejich členění v oddílech, jak popisuje například Vaněk v knize *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu* a jež popisuje interní skautská metodika i členění na oddíly v dnešní době. Hypotéza se opírá zároveň o výzkum společnosti Ipsos pro Junáka – českého skauta z roku 2019, dle které pětina dospělých má se skautingem osobní zkušenost a

celá tři procenta respondentů jsou v Junáku aktivními vedoucími dodnes. (Vaněk, 2002, s. 157 – 174; Ipsos pro Junák – český skaut, 2019)

H2: Aktivity sportovní jsou „dědičné.“ Hypotéza vychází ze studie *Vztahy mezi pohybovou aktivitou a inaktivitou rodičů a jejich 8–13letých dětí*, která ve svém závěru potvrzuje předchozí studie, že „*pohybově aktivnější rodiče, otcové i matky, vychovávají pohybově aktivnější děti.*“ Studie se věnuje pohybovým aktivitám obecně, nejčastější z pohybových aktivit je chůze, studie pak souhrně pracuje i s celkovou pohybovou aktivitou, včetně střední a intenzivní pohybové aktivity. (Sigmund a kol., 2008)

H3: Děti rodičů, kteří se v dětství a mládí věnovali umění navštěvují častěji uměleckou organizovanou činnost než děti rodičů, kteří se umění nevěnovali. V dotazníkové části je umělecká činnost srozumitelně popsána respondentům – pro potřeby práce jsou uměním myšleny činnosti spojené s estetikou a uměním: od tance a dramatické výchovy přes fotografii a rukodělné činnosti až po výtvarné umění. Rodiče převážnou část činností museli absolvovat v lidových školách umění, mladší rodiče pak ve výběru organizace svázání nebyli.

Vztahu rodičů a dětí k jednotlivým volnočasovým aktivitám se věnuje studie Gillernové, která podrobně zkoumá činnosti rodičů a dětí jak při společných chvílích, tak i samostatně. Gillernová se do hloubky věnuje stylům výchovy a emočních vztahů v rodině, což sahá až daleko za rámec této práce. (Gillernová, 2009)

4.3 TYP VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Pro výzkum bylo zvoleno kvantitativní dotazníkové šetření, které lépe pojímá danou problematiku a umožní vztahy mezi aktivitami dětí a rodičů poměrově vyjádřit.

Dotazník obsahuje celkem jedenáct opakujících se otázek pro každé dítě a pět otázek pro rodiče. Při pilotním testování obsahoval dotazník jako první dichotomickou otázku dotazující se na to, zda se rodiče v minulosti účastnili jakékoli zájmové činnosti. Tato otázka byla vyřazena, neboť z testovací skupiny osmi rodičů hned čtyři odpověděli, že se žádné činnosti neúčastnili. Když jim ale byl dodatečně předložen seznam zájmových činností (včetně družiny), dvě respondentské rodiny se rozhodly odpověď změnit. Zařazením této otázky by výzkum přišel o respondenty, kteří si v první chvíli nemohli na žádnou činnost vzpomenout.

Otázky v dotazníku jsou pro každé dítě totožné. Děti a jejich motivy rozlišuje první uzavřená otázka dle věku dítěte – dle výzkumů, například již zmiňované Gillernové, rodiče často v mladším školním věku dětem s výběrem pomáhají, dítě vedou, u starších dětí vliv rodičů rychle slábne a posiluje se vliv vrstevnických skupin. (Gillernová, 2009)

Druhá otázka je nejdelší z celé sekce pro každé dítě – představuje všechna odvětví zájmové činnosti a chce po respondentovi vybrat ta z nich, kterých se jeho dítě účastní či účastnilo na základní škole a délku trvání této činnosti. Na základě desetileté zkušenosti autora s fungováním středisek volného času byly zvoleny jako možnosti odpovědi „na zkoušku (maximálně jeden rok)“ a „alespoň tři pololetí.“ V případě, že je dítě k činnosti přihlášené alespoň druhým rokem, předpokládá autor pokračující zájem. Jednotlivé činnosti v druhé otázce byly stanoveny dle činností organizací a institucí popisovaných ve třetí kapitole, pro jejich doplnění a ověření kompletnosti byla použita nabídka DDM hl.m . Prahy, SVČ Lužánky a školského zařízení pro environmentální vzdělávání Lipka. Třetí otázka dotazníku je otevřená a nabízí respondentům možnost dopsat jakoukoli další aktivitu, pro kterou nenašli kolonku v předchozí otázce. Před vyhodnocením dotazníků budou tyto odpovědi převedeny do konkrétního odvětví v druhé otázce.

V další části dotazníku se vždy dvojice otázek dotazuje na prvotní impuls k vyzkoušení zájmové činnosti a subjektivní pocit vlivu rodiče na výběr dané aktivity dítětem. Jako hlavní motivy pro započítání činnosti byly zvoleny: kamarádi, sourozenci, předchozí zkušenost rodiče, vlastní zájem a vlastní možnost. U turistických oddílů navíc byla doplněna možnost „dítě se inspirovalo četbou knih“ a u sportu „dítěti se sport líbil v televizi a chtělo ho vyzkoušet.“ V pilotním testování nebyla objevena další možnost, jak se dítě k jakékoli činnosti dostalo.

Desátá otázka se táže na počet pracovních dní v týdnu, ve které má dítě naplánovanou organizovanou činnost. Ve vztahu k rostoucímu věku by měl počet organizované činnosti klesat. S rostoucím věkem dítěte vliv rodičů na výběr činností klesá a dítě si činnosti vybírá častěji samo – obvykle jich je méně, mají však delšího trvání.

Jedenáctá otázka je dichotomická a ptá se na mladší dítě v rodině – v případě kladné odpovědi odkáže respondenta na shodný dotazník pro druhé dítě (jen s mírně odlišnými popisky), v případě záporné odpovědi přenesení respondenta k otázkám pro rodiče.

Část pro rodiče obsahuje pouze pět otázek – první otázka nabízí výběr všech zájmových činností a ptá se na všechny, které rodiče na základní škole absolvovali. Rozdíl oproti dětské

částí dotazníku je pouze v doplnění možnosti „žádná činnost.“ Druhá otázka je otevřená a nabízí možnost vypsát další činnosti, ve kterých byli aktivní rodiče. Ty budou v rámci zpracování zařazeny pod jednotlivá odvětví zájmové činnosti. Dotazník se v posledních otázkách ptá na povolání obou rodičů. V případě většího vzorku respondentů se práce pokusí popsat vztah oboru práce rodičů a obor zájmové činnosti jejich dětí.

4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Dotazníky byly rozeslány klientům autora za poslední rok bez ohledu na formu činnosti, pracovníkům DDM hl. m. Prahy a přidány s prosbou o vyplnění do dvou skupin rodičů na Facebooku. První část respondentů z velké části pokrývá zájmové aktivity turistického, oddílového a sportovního charakteru, neboť právě tato forma činnosti je v profesním zaměření autora nejčetnější. Druhou skupinou respondentů jsou rodiče mající silnější tendence děti umisťovat do zájmových klubů a kroužků – jako zaměstnanci mají v zařízení výraznou slevu. Třetí skupina je složená z náhodného vzorku běžné populace. Pro všechny respondenty je určen stejný dotazník, nelze odlišovat příslušnost respondenta ke konkrétní skupině.

Díky první vybrané skupině bude možné stanovenou hypotézu ohledně činnosti v oddílech potvrdit nebo vyvrátit. Zbylé dvě skupiny se náhodně sestávají z většinové společnosti. Skupina pracovníků DDM hl. m. Prahy navíc přislíbila vysokou návratnost.

4.5 METODA ZÍSKÁVÁNÍ DAT

Vzhledem k současné situaci ve společnosti, kdy jsou již několik měsíců zavřena školská zařízení byla zvolena distribuce dotazníků elektronickou formou. Sběr dat proběhl v březnu 2021. Aby bylo dosaženo vyšší návratnosti dotazníků, respondenti z prvních dvou skupin byli požádáni vždy někým, koho znají s prosbou o předání vhodným respondentům. Zároveň byla část respondentů získána přes sociální sítě skrze skupiny rodičů. Vzhledem k metodě získávání dat není možné spočítat návratnost dotazníku. Protože se dotazník dotazuje celé rodiny dohromady, data neobsahují duplicitně vyplněné dotazníky.

4.6 METODY ZPRACOVÁNÍ A ANALÝZY DAT

Zpracování dat bylo provedeno v tabulkovém procesoru MS Excel. Aby bylo možné data vyhodnotit, při zpracování bylo maximum odpovědí z rodiči doplněných kroužků a zájmových aktivit z třetí otázky převedeno do jednotlivých odpovědí otázek uzavřených. Z celkem 139 dětí, za něž byly získány odpovědi bylo rodiči doplněno mnoho dalších aktivit – většina byla ale upřesňujících, především jaký sport dítě dělá či na jaký hudební nástroj dítě hraje. Ani jedno z výše uvedených není předmětem zkoumání, bylo tedy překontrolováno, že příslušné zájmové aktivity (např. u plavání „individuální sport“) byly rodiči v uzavřené otázce vybrány, případně byly doplněny. Odpovědi za děti i rodiče byly u každé činnosti měřeny nominálně – „0“ pro neúčast na na aktivitě, u dětí „1“ pro dlouhotrvající zájem v délce alespoň tři pololetí, „2“ pro zkušenost maximálně rok dlouhou. U rodičů pak „1“ pro účast v dětství a „2“ pro aktivitu, kterou i v současné době vykonávají alespoň čtyřikrát do roka. (Gavora, 2006, s. 39)

Z doplňujících otázek přesto vyšlo několik zájmů, které dotazník opomíjí a jsou nezařaditelné do jednotlivých odvětví činnosti: tři děti se ve svém volném čase věnují náboženství, jedno dítě vaření a dále po jednom zeměpisnému kroužku, Klubu dopravní historie a přípravě na přijímací zkoušky. Ani jeden z těchto zájmů z testovací skupiny nepadl a dotazník s ním nepočítá. Výše jmenované zájmy jsou však zastoupeny v tak malé míře, že nejsou pro další výzkum relevantní. Ani jeden z těchto zájmů nespadá do kategorie „oddíl“, „sport“ nebo „umění a estetika.“

Následně byly z doplněného souboru vybrány jednotlivé zájmy – oddíly, sporty individuální a kolektivní dohromady a hudba, tanec, dramatika, rukodělné aktivity a výtvarné aktivity spadající pod umění a estetiku a všechny odpovědi k daným aktivitám dětí a rodičů. Takto vytvořené seznamy byly zpracovávány a porovnávány samostatně.

U každé hypotézy zastupující odlišné zaměření trávení volného času bylo dítě přiřazeno do jedné ze čtyř skupiny – první skupinou jsou rodiče i děti navštěvující danou aktivitu, do druhé skupiny jsou přiřazeni rodiče, kteří se dané činnosti účastnili, jejich děti ale ne, ve třetí skupině jsou sdruženy děti, které se dané činnosti věnují, ale rodiče s činností zkušenosti nemají a ve čtvrté skupině jsou děti a rodiče, z nichž se ani jedna generace dané činnosti nevěnuje. Ty jsou následně vzájemně porovnány a konfrontovány s hypotézou.

V diskuzi pak proběhne srovnání vlivu rodičů na jednotlivé činnosti s jejich předchozí zkušeností s danou činností.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH DISKUZE

Při předvýzkumu s kolegy, kteří skautem prošli, se opakoval jako prvotní impuls k přihlášení do oddílu se skautskými prvky (či po roce 1990 přímo do Junáka) vliv knih. Knihy E. T. Setona i J. Foglara byly natolik inspirativní, že část předchozí generace ovlivnily v jejich volném čase. Z dětí respondentů byly četbou knih ovlivněny jen čtyři děti. Bez zajímavosti by neměl zůstat fakt, že alespoň jeden z rodičů každého z oněch čtyř dětí oddílovou činnost zažil. A tři z rodičů přiznávají silný vliv na výběr oddílové činnosti dítětem – zřejmě děti díky svému rodiči inspirativní knihu objevily. Obecně je ale vliv knih v dnešní době daleko menší, než v minulosti.

Pro mě překvapivým zjištěním je přítomnost 22 rodičovských párů, z nichž ani jeden z rodičů se dodnes nevěnuje žádné volnočasové aktivitě. Nad rámec práce jsem rodiče rozdělil do čtyř skupin dle povahy jejich profese. Rodiče jsem rozdělil, i vzhledem k dotazované skupině, na pedagogy, podnikatele, pracující rukama a rodiče vykonávající kancelářskou práci. Ze získaných výsledků nelze vyvodit jednoznačný závěr o vlivu zaměstnání rodiče na aktivní trávení volného času. U jednotlivých skupin se vyskytovalo podobné množství rodičů bez zájmových aktivit v dospělosti, a to mezi 23 % a 33 %. Jedinou podskupinou, která vybočuje z výše popsaného intervalu je skupina samoživitelů, kde zájmovou činnost nepřiznal každý druhý rodič. Vzhledem k nízké četnosti samoživitelů však na základě zjištěných dat nemohu učinit jednoznačný závěr.

U volného času tráveného ve družině není možné určit přenositelnost z rodiče na dítě, do velké míry souvisí s bydlištěm rodiny a odpoledním programem dětí a jejich rodičů v době, kdy sami byli dětmi. Vzhledem k tomu, že pouze sedm respondentů rodičovských párů žije v menších městech od 10 000 do 100 000 obyvatel, nelze tento údaj brát za spolehlivý. Drtivá většina respondentů pochází z Prahy a přilehlých vesnic okolo Prahy s denním dojížděním do města.

U dobrovolných hasičů, vědeckých kroužků a činností spojených s přírodovědou není možné z nasbíraných dat spolehlivě určit míru přenosu z rodiče na dítě proto, že rodičů, kteří činnost za mlada provozovali, je v respondentské skupině málo a výsledky by tak byly nereprezentativní.

Z odpovědí respondentů v provedeném výzkumu lze usuzovat, že množství aktivit ve volném čase dětí roste. Aritmetickým průměrem přes všechny rodičovské páry vychází na jeden rodičovský pár dohromady 2,9 zájmových aktivit v dětství. Jejich děti se v průměru věnují 3,5 pravidelným zájmovým aktivitám týdně. Pokud započteme u nejmladších dětí i zájmové činnosti, kterým se věnují krátce (a začínají tak s nimi), průměrné množství zájmových činností dítěte vzroste na 4,0 aktivity týdně. Vyšší počet zájmových činností potvrzují i odpovědi na výzkumnou otázku ohledně počtu dní, ve kterých se děti věnují organizované činnosti (vyjímaje družinu). Rodiče uvádí v průměru tři odpoledne v týdnu.

Zjištěním této práce je vysoká účast dětí na sportovních kroužcích, které navštěvuje či navštěvovalo 124 ze 139 dětí. Téměř dvě pětiny dětí pak navštěvují více než jeden sportovní kroužek či oddíl. U uměleckých a estetických aktivit je míra zapojení také vysoká. Téměř tři čtvrtiny dětí, 103 ze 139 dětí, se umění ve volném čase věnují.

5.1 HYPOTÉZA PRVNÍ – ODDÍLOVÉ DĚTI

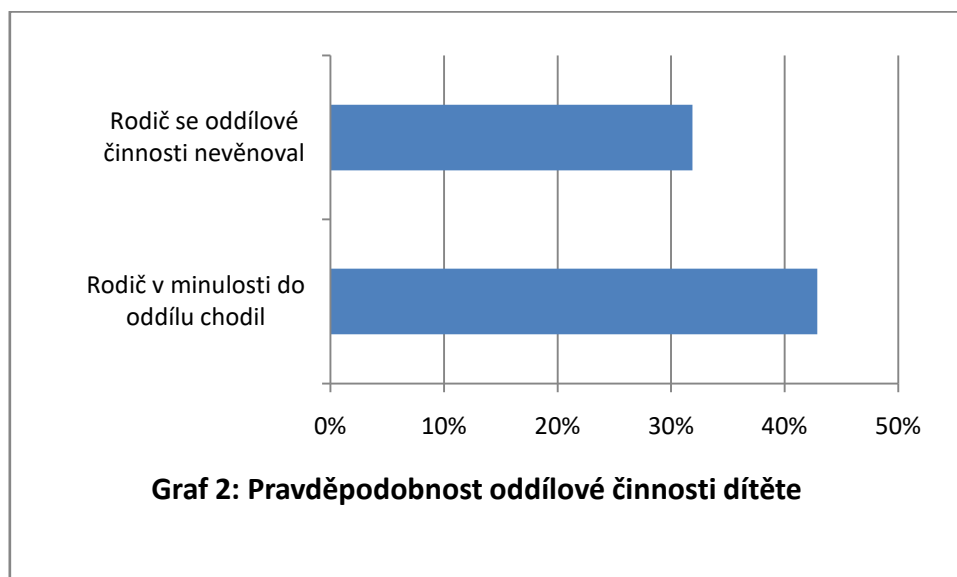
Respondentská skupina rekrutovaná z klientů autora práce, doplněná o celkovou populaci dává dobrý obraz o oddílových aktivitách v rámci volného času. Z analyzovaných 139 dětí a jejich rodičů celkem 52 dětí chodí, či během docházky na základní školu chodilo, do oddílu se zaměřením na turistiku a přírodu. Z jejich rodičů navštěvovalo oddíl celkem 70.

Současné děti v oddíle velmi často zůstávají po delší dobu – jen pět z celkových 52 dětí oddílové schůzky navštěvovalo méně než jeden školní rok. Činnost podobná té oddílové, především vztah k přírodě či turistické výlety s přáteli či rodinou, v životním stylu přetrvává do dospělosti. Ze sedmdesáti dospělých, kteří byli v minulosti přihlášení do některého z oddílů jich třicet dva, tedy skoro polovina, v dotazníku uvedl, že se činnosti věnují dodnes. V případě odpovědí na tuto otázku pravděpodobně došlo k neporozumění cíle výzkumné otázky – cílem otázky byl oddílový charakter činnosti, ne turistika samotná. Dál ji autor práce nebude z popisovaného důvodu analyzovat. Nemá totiž vliv na rodičovskou zkušenost s činností v dětství. Tu ale vyplnili všichni rodiče, kteří o sobě zároveň tvrdí, že se činnosti věnují dodnes.

Ze sedmdesáti rodičovských párů, ze kterých alespoň jeden rodič navštěvoval v době svého dětství oddíl (ať již oddíl turistický, pionýrský nebo pod Svazarmem) jich třicet má dítě, které oddíl navštěvuje. Pravděpodobnost, se kterou se dítě vzhledne v podobné aktivitě je 43 %

Naopak z šedesáti devíti rodičovských párů, z nichž ani jeden z rodičů oddíl nenavštěvoval, jich má děti chodící do oddílu pouze 22. Pravděpodobnost, že si dítě najde oddílovou činnost samo bez předchozí zkušenosti rodičů, je 32 %.

První hypotézu tak mohu na základě získaných dat potvrdit. Dítě má o třetinu větší šanci, že se k oddílové činnosti přihlásí, pokud se jí účastnil alespoň jeden z rodičů.

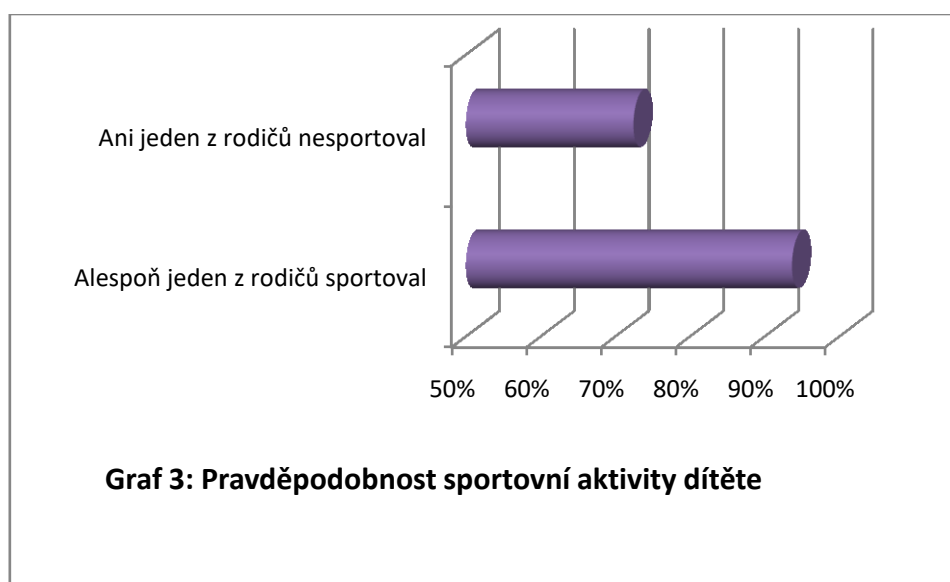
5.2 HYPOTÉZA DRUHÁ – SPORT JE DĚDIČNÝ

Na základě vyplněných dotazníků celkem 124 ze 139 dětí v průběhu základní školy provozovalo či provozuje sportovní zájmovou či závodní činnost. Volba výzkumných otázek neumožňuje postihnout jednotlivé odlišnosti mezi sporty, zařazuje je do skupin – na výběr byly k dispozici sporty kolektivní a individuální ve formě volnočasové a závodní. Děti respondentů nejčastěji provozují nezávodně individuální sporty – cyklistiku, tenis, golf, většinu vodních sportů včetně plavání a bojové sporty – z celkového počtu 139 dětí jich individuální sporty provozuje nebo provozovalo 92, tedy téměř tři čtvrtiny. Poměrně hodně jsou v odpovědích zastoupeny sportovní aktivity závodní. Účast ve sportovním kroužku či oddíle, který závodí a účastní se soutěží, deklarovalo téměř 23 % rodičů dětí. U sportu děti zůstávají – jen u čtvrtiny sportů rodiče uvedli, že se dané činnosti dítě venovalo méně než rok. Zhruba polovina z těchto dětí jsou děti nejmladšího věku (od nástupu do školy do devíti let věku), kteří činnost teprve započali a lze předpokládat, že v činnosti budou dále pokračovat. Sportovní kroužky na zkoušku tak lze pozorovat u zhruba 12 % dětí.

Dotazníky vyplnilo 110 rodičovských párů, z nichž alespoň jeden sportoval nebo sportuje (alespoň čtyřikrát ročně). 103 z těchto rodičů má dítě, které sportuje. Pravděpodobnost, že pokud sportoval či sportuje alespoň jeden rodič, je 93,6 %.

Dotazníky od 29 rodičů, kteří nesportují a ve volném čase na základní škole nesportovali, odhalují 8 dětí těchto párů, které také nesportují. Pravděpodobnost, že se dítě bude věnovat sportu, ačkoli v rodičích nemá vzor, je „jen“ 72,4 %.

Nulovou hypotézu „vztah mezi sportem rodičů a dětí ve volném čase neexistuje“ odmítám a na základě získaných dat mohu hypotézu potvrdit. Dítě má o 30 % větší šanci, že se bude sportu věnovat, pokud se sportu věnoval alespoň jeden z jeho rodičů.

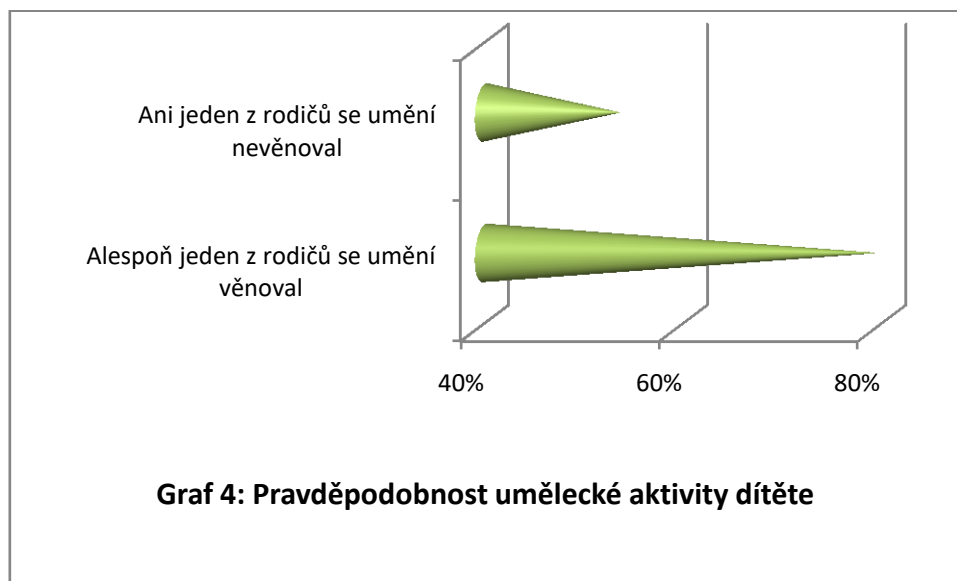
5.3 HYPOTÉZA TŘETÍ – VZTAH K UMĚNÍ A ESTETICE SE Z RODIČŮ PŘENÁŠÍ NA DĚTI

Mezi aktivity umělecké a estetické jsou zařazeny činnosti hudební, taneční, dramatické, výtvarné a rukodělné. Vyjmenované spektrum činností pokrývá zaměření základních uměleckých škol, dříve lidových škol umění.

Ve výzkumném vzorku se nachází 111 rodičovských párů, ve kterých se alespoň jeden z rodičů umělecké činnosti jako dítě ve svém volném čase věnoval. Tito rodiče mají 88 dětí, které se totožné či podobné činnosti věnují taktéž. Pravděpodobnost, že se dítě bude věnovat umělecké, tvůrčí a estetické činnosti stejně jako jeho rodič, je 79,3 %.

Z 28 rodičovských párů bez vztahu k umění v dětství vzešlo 15 dětí, které uměleckou činnost alespoň vyzkoušeli. Pravděpodobnost, že se dítě bude věnovat umělecké tvorbě a estetickým činnostem, i když jeho rodiče s takovou disciplínou nemají zkušenost, je pouze 53,6 %.

Nulovou hypotézu „vztah k umění rodičů nerozhoduje o vztahu k umění jejich dětí“ odmítám a i třetí hypotézu mohu na základě získaných dat potvrdit. Dítě má o polovinu větší šanci, že se umělecké činnosti bude věnovat, pokud se jí věnoval alespoň jeden z jeho rodičů.

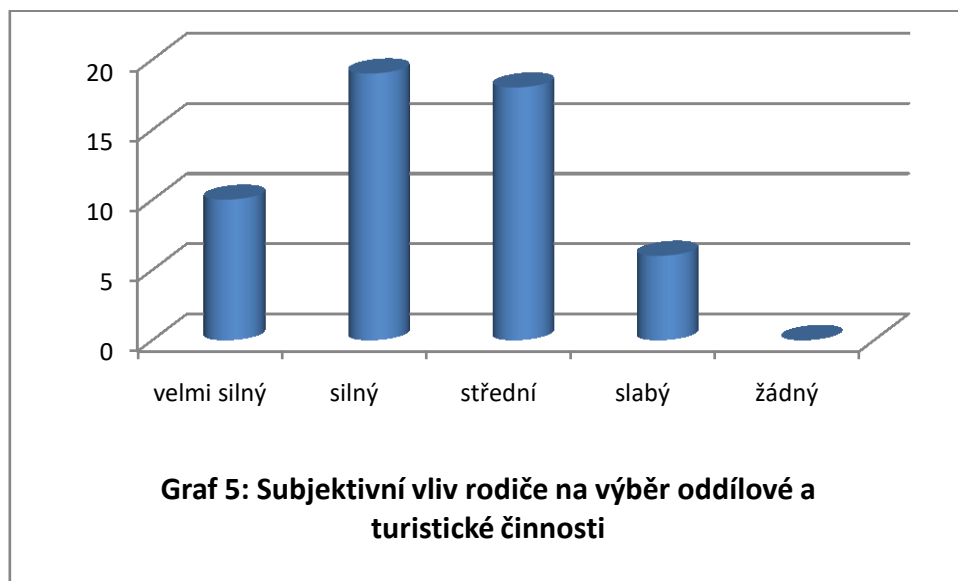
5.4 SUBJEKTIVNĚ VNÍMANÝ VLV RODIČŮ NA VÝBĚR ČINNOSTI DÍTĚTE

Součástí výzkumu byly otázky na to, jak silně rodiče vnímají jejich vliv na výběr volnočasové činnosti dítěte. Pro měření byla použita škála od 1 do 5 s tím, že nejsilnější pocit ovlivnění na škále reprezentuje jednička, vůbec žádný vliv pak pětka.

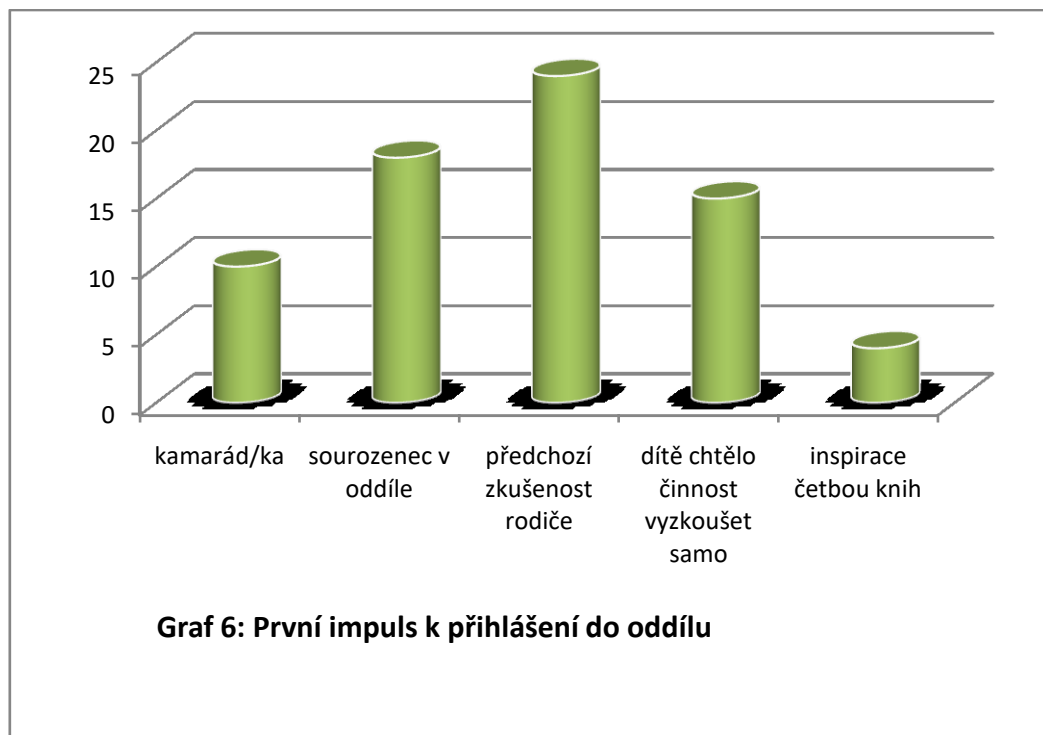
Průměrná hodnota vnímání vlivu rodičů na tři zkoumané oblasti zájmu dle stanovených hypotéz (oddílová činnost, sportovní činnost, umělecká a estetická činnost) je 2,88. Hodnota u jednotlivých věkových skupin není vypovídající, neboť zřejmě velkou část činností dítě navštěvuje od mladšího školního věku a vliv rodiče byl zásadní především při prvním přihlášení. Z mojí praxe lze tuto domněnku potvrdit – rodič dítě přihlásí na kroužek, ačkoli si dítě není jisto, zda ho bude bavit. Je-li prostředí zdravé, dítě si vytvoří sociální vazby ve skupině a samo v činnosti v dalších letech chce pokračovat.

Následující část popisující první impuls k přihlášení k dané činnosti v součtu přesahuje počet respondentů, v dotazníku bylo možné vybrat více faktorů, které měly na přihlášení vliv.

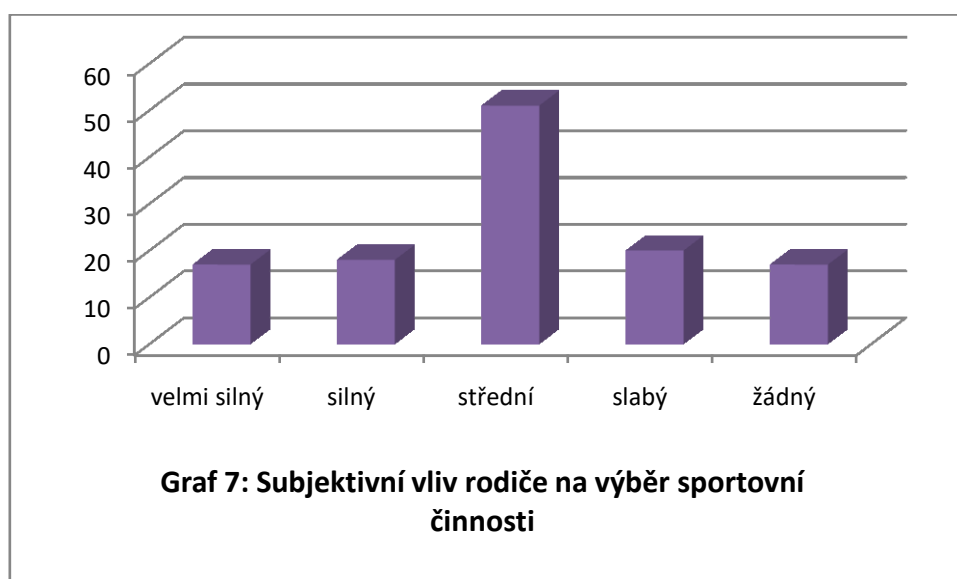
Nejsilněji rodiče pocítují svůj vliv na výběr oddílové činnosti – průměrná hodnota z dotazníku je 2,38. Z doplňujících odpovědí rodičů lze vyčíst, že důležitým faktorem pro volbu bylo ve třech případech vyzvedávání dítěte přímo ve škole, v jednom blízkost kroužku druhého dítěte a v jednom „přihlásil ho otec.“

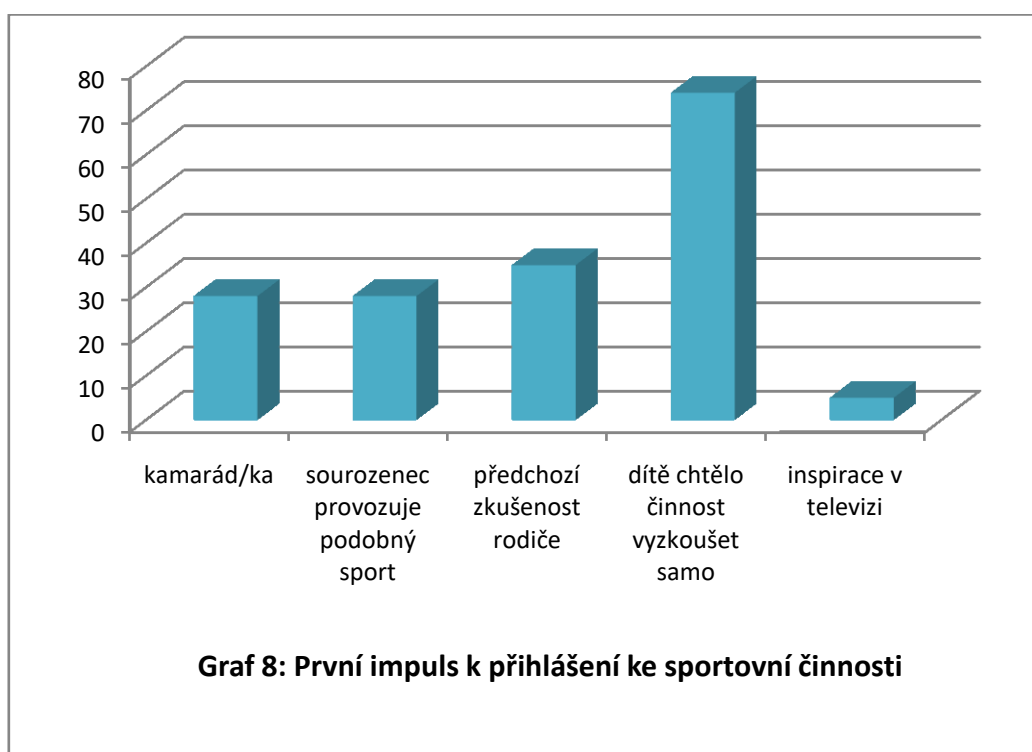
Vliv na výběr činnosti mají i starší sourozenci. Dítě vstupuje do prostředí, kde má svého „partáka,“ který mu na začátku pomůže se začleněním a rodičům odpadá starost s doprovodem dětí na různé činnosti. Z 52 dětí účastnících se oddílové činnosti jich 18, tedy třetina, má v oddíle sourozence.

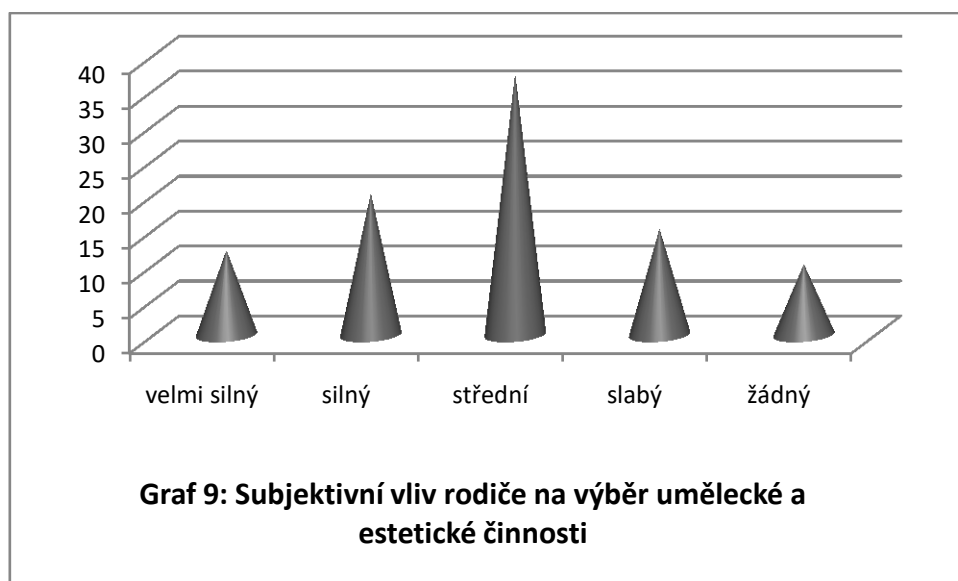
Naopak nejslaběji vnímají rodiče svůj vliv u výběru sportovní činnosti. Průměrná hodnota uvedená v dotazníku činí 3,02. V polouzavřených otázkách rodiče přiznávají svůj vliv více, než na číselné škále. Přestože vyplnili svůj vliv jako „střední,“ v doplňujících otázkách se dvakrát opakuje odpověď „aby mělo dítě pohyb,“ jednou „doporučení lékaře“ a také jednou „plave od kojeneckého věku – zájem maminky.“ Se slabým vlivem pak jeden z rodičů vyplnil „mamince přišel daný sport vhodný.“ Z těchto odpovědí usuzují, že rodiče svůj vliv na dítě mírně podceňují.

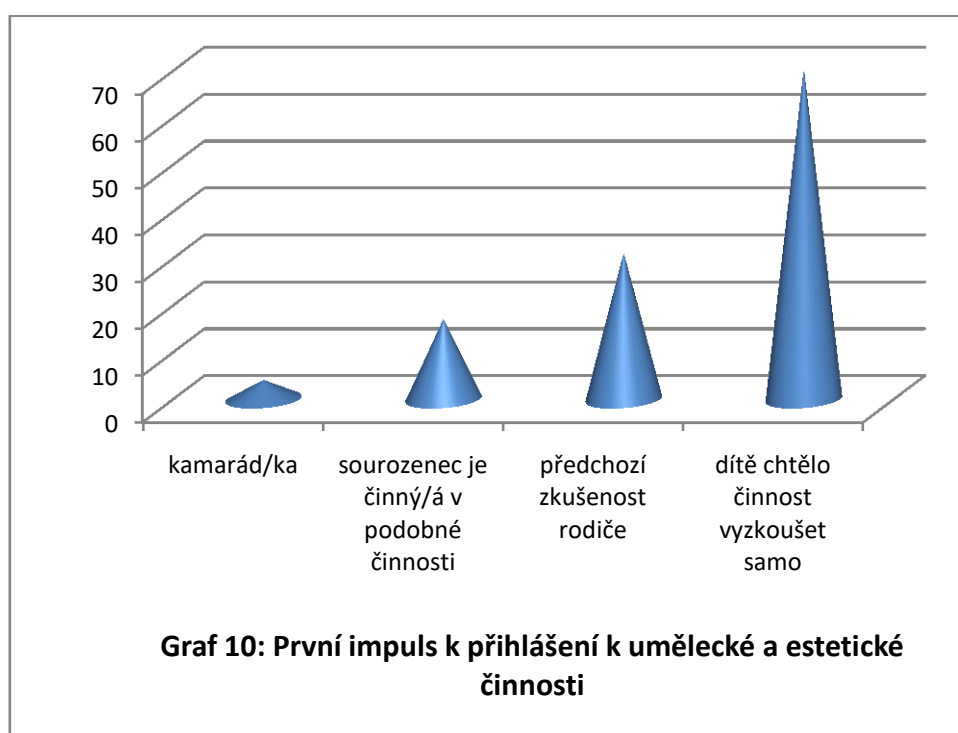
Narozdíl od oddílové činnosti je sportovní činnost méně přenosná mezi sourozenci, stejný nebo podobný sport je deklarován u sourozence jen u 28 dětí ze 110, tedy zhruba jedné čtvrtiny. To je dáno i širokým okruhem sportů, jejichž nabídka je široká a přibývají nové sporty. V posledních letech se stává stále populárnější discgolf, parkour nebo spikeball. Díky dotacím do sportu a výstavbě nových sportovišť se některé sporty stávají cenově dostupnějšími – ať již jde o lezení nebo třeba vodní sporty. I díky často široké nabídce kroužků přímo na základní škole se dostanou děti ke sportům, které jejich rodiče nenavštěvovali.

O trochu silněji vnímají rodiče svůj vliv na výběr umělecké činnosti svých dětí, v dotazníku dosáhla průměrná hodnota čísla 2,9. I v kategorii uměleckých a estetických činností rodiče svůj vliv podceňují, v několika odpovědích v dotazníku udávají střední vliv, ačkoli v doplňující otázce napsali „doporučení učitele,“ jednou se vyskytuje odpověď „doma se válela trumpeta a saxofon bez využití,“ rovněž jednou rodiče uvedli „dítě nemělo vyhraněnou ruku v předškolním roce na psaní, proto bylo přihlášeno na výtvarný kroužek - a jelikož se líbilo, tak pokračovalo i v dalších letech,“ přičemž u těchto respondentů lze předpokládat větší vliv rodičů, než jaký sami pociťují. Rovněž u odpovědi „rozvoj i jiných aktivit než sportovních“ lze předpokládat větší vliv rodiče, než jen střední.

Prvotním impulsem k započetí zájmové činnosti jsou dle rodičů u jejich dětí nejčastěji ony samy. Příčinu lze hledat v dostupnosti výtvarných i hudebních kroužků přímo v mateřských školách a na základních školách.

5.5 SHRNU TÍ

Jednotlivé hypotézy byly ověřeny a potvrzeny. Obecný závěr o vyšší míře dětí účastnících se zájmové aktivity v případě, že i jejich rodiče se podobné aktivity v minulosti účastnili,

přijmout nelze. Ze získaných dat tomuto tvrzení odporuje oblast informačních technologií, kterou většina rodičů v rámci zájmové činnosti nenavštěvovala, jejich děti se jich však účastní. To je dáno především jejich rozmachem v posledních letech.

Výzkumná část přináší kladnou odpověď na otázku, zda předchozí zkušenost rodiče ovlivňuje výběr činnosti dítěte. Ve všech zkoumaných oblastech volného času je předchozí zkušenost rodiče faktorem, který zvyšuje pravděpodobnost, že se pro podobnou činnost rozhodne i dítě. Oddílová činnost zaměřená na turistiku a vztah k přírodě je z tří zkoumaných oblastí nejvíce závislá na „postrčení“ dítěte rodičem k prvnímu roku činnosti. I přítomnost sourozenců v turistických oddílech je častější než u ostatních aktivit. U sportovních i uměleckých aktivit na základě výzkumu lze pozorovat jako nejdůležitější impuls k započetí činnosti rozhodnutí dítěte. To může souviset s častějším egocentrickým stylem výchovy, kdy je dítěti a jeho přáním a potřebám přizpůsobován chod rodiny. Druhým vysvětlením je, že rodiče po svém potomkovi požadovali, aby se rozhodlo pro sportovní aktivitu a do té ho přihlásili. Pocit rodičů, že do výběru činnosti zasáhli je totiž u velké části z nich hodnocen jako „střední.“ Přitom bez „postrčení“ dítěte k jakémukoli sportu by se dítě nemuselo chtít přihlásit vůbec.

Ze získaných dat lze usuzovat, že zájem o vzdělání je přenosný z generace na generaci. Zřejmě bude záviset na ekonomickém statusu rodiny, neboť doučování jazyků a jazykové kurzy patří mezi dražší zájmové činnosti. Z průzkumu vyplývá, že zájmová činnost v doučování a učení jazyků je přenosná na 44 % dětí. U rodičů, kteří se jazykům nevěnovali, se pouze 11 % dětí jazykům ve volném čase věnuje.

6 ZÁVĚR

Bakalářská práce nahlíží na trávení organizovaného volného času dětí jako na činnost, kterou do určité míry předurčují rodiče. Ne však nuceným přihlášením dítěte do zájmové činnosti, ale již tím, že se konkrétní či podobné činnosti během svého dětství účastnili. Práce vymezila tři oblasti zájmu, a to oddílovou činnost, sportovní činnost a dohromady uměleckou a estetickou činnost. Pro tyto oblasti pak dle odpovědí respondentů v anonymních dotaznících stanovila pravděpodobnost, se kterou se dítě účastní stejné nebo podobné aktivity jako jeden z jeho rodičů. Pravděpodobnosti byly porovnány i pro děti rodičů, kteří se dané aktivity ve svém dětství neúčastnili.

Nejdůležitějším zjištěním práce je, že u všech vytyčených oblastí má dítě o 30 – 50 % vyšší šanci, že se k dané aktivitě přihlásí, pokud alespoň jeden z rodičů stejnou nebo podobnou aktivitu prožíval ve svém dětství. Tato zjištění jsou v souladu s předchozími zjištěními Sigmunda a Gillernové a potvrzují tak stanovené hypotézy.

Druhým cílem práce bylo zmapovat největší organizace a instituce nabízející organizované trávení volného času. Kapitola věnující se těmto organizacím může dobře posloužit dalším bádajícím, neboť je uceleným seznamem největších organizátorů volného času s členskou základnou nad 10 000 členů. Díky datům jednotlivých organizací, výročních zpráv a veřejnému rejstříku listin dává kapitola přehled těchto organizací a srovnává trendy v počtu členů. Ve sledovaném období většina organizací zvyšovala členskou základnu, jedinou organizací s kontinuálně klesajícím počtem členů je v současné době Pionýr, z.s. Práce dále může sloužit jako zdroj ověřených dat, neboť výroční zprávy většiny organizací jsou k dispozici ve veřejném rejstříku pouze po zákonem uloženou dobu. V práci se nepodařilo z veřejných zdrojů dohledat a dopočítat počet členů pravidelné zájmové činnosti firmy Kroužky s.r.o., a to především pro její nepřehlednou strukturu frančizového typu a nezveřejňování výročních zpráv frančizantů.

Podrobně popsáný trend ve zvyšujícím se počtu zájmových aktivit dětí v průběhu posledních dvaceti let může dobře posloužit k plánování kapacit pro trávení volného času. Veřejná podpora obnovy sportovišť je v tomto směru dobrým krokem, který je potřeba nadále podporovat.

Množství získaných údajů neumožňuje hlubší analýzu jednotlivých sportovních a uměleckých činností, práce si to nekladla za cíl. Vhodným pokračováním práce může být právě detailnější analýza v oblasti sportu a přenositelnost jednotlivých sportů z rodičů na dítě.

U dětí respondentů lze sledovat velké množství zájmových činností – děti v průměru tráví tři dny na kroužcích a dalších aktivitách, a to kromě družiny. Toto zjištění je v souladu se zvyšující se členskou základnou většiny sledovaných institucí a organizací.

Práce přichází se zjištěním, že část rodičů podceňuje svůj vliv ve výběru zájmových aktivit svých dětí. Rodiče mají, často na základě svých zkušeností, představu o trávení volného času dětí a tu se snaží naplnit, především v oblasti sportu. Z výsledků vyplývá, že v dnešní době sportují ve volném čase čtyři děti z pěti. U oddílové činnosti jsou si rodiči vědomi svého vlivu na výběr podobné činnosti dítětem nejvíce.

U sportovních aktivit a umění rodiče nejčastěji uvedli, že na výběr činnosti měli střední vliv a zároveň si dítě zájmovou činnost vybralo samo. Toto zjištění by si zasloužilo hlubší kvalitativní analýzu, neboť takto prezentovaná data vedou k závěru, že si rodič přeje, aby dítě sportovalo či se věnovalo umění a estetice. Dítě si činnost v daném okruhu zájmů nalezne samo a rodič ho k aktivitě přihlásí. Subjektivně rodiče vnímají střední vliv na výběr aktivity, avšak prvotním impulzem často mohli být právě oni.

Vliv předchozí zkušenosti rodiče na výběr zájmové činnosti dítěte je přirozenou a důležitou součástí rozhodovacího procesu dítěte o jeho volném čase. Rodiče by měli mít svůj vliv na paměti a neměli by do volného času svých dětí proti jejich vůli projektovat své vlastní nesplněné touhy.

Lidská paměť má tendenci zapomínat špatné věci a pamatovat si ty dobré. Pokud rodiče dle jejich vzpomínek prožili šťastné dětství, chtějí ho dopřát i vlastním dětem. A pokud rodiče chodili na housle, pak chtějí hudební vzdělání dopřát i svým dětem.

Výsledky výzkumu této práce jsou ve shodě s obecně platnými tvrzeními, které potvrzují mnoho výzkumů. Dědičnosti je přisuzováno minimálně 50 % osobnosti, druhou polovinu tvoří výchova a náhoda.

7 TIŠTĚNÉ ZDROJE

BLÁHA, V. *Volný čas, výchova a sociální formování žáků základní školy v době mimo vyučování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. ISBN 14-476-82.

BŘICHÁČEK, V., et al. *Skautskou stezkou: Základní příručka pro skauty a skautky*. Praha: Junák, 1998.

DE LANDSHEERE, V. *L'éducation et la formation*. Paris: Presses Universitaires de France, 1992.

GILLERNOVÁ, I. *Společné činnosti rodičů a dětí a styly rodičovské výchovy*. Československá psychologie. Praha : Psychologický ústav AV ČR, 2009. Ročník 53, číslo 4. ISSN: 0009-062X.

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807-3674-731.

HINTNAUS, L. *Člověk a rodina: smysl a funkce rodiny*. České Budějovice: JU ZF České Budějovice, 1998. ISBN 80-7040-315-2.

HODANĚ, B., DOHNAL, T. *Rekreologie*. Olomouc: Hanex, 2005. ISBN 80-85783-48-7.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HOŘENÍ SAMEC, T. a kol. *Svépomoc v bydlení: minulost! / budoucnost...?* Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2019.

HUBÁČEK, M. *Skautská stezka*. Praha: Tiskové a distribuční centrum, 1998.

CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého, 2006. ISBN 80-244-1367-1.

KAPLÁNEK, M. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1250-8.

LEŠANOVSKÝ, K.; NOSEK, V. *Historie skautingu: edice Vůdcovská zkouška*. Praha: Junák, 1999.

MARX, K.. *Kapitál*, díl I. Praha, SNPL, 1953.

- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-24-9.
- PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-569-5.
- PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- PELIKÁN, J. *Výchova jako teoretický problém*. Ostrava: Amosium servis, 1995. ISBN 80-85498-27-8
- RICHÉ, P., VERGER, J.: *Učitelé a žáci ve středověku*. Praha: Vyšehrad, 2011. ISBN 978-80-7429-028-2.
- RUSSELL, D. *Football and the English - A Social History of Association Football, 1863-1995*. London: Carnegie publishing, 1997.
- SIGMUND, E. *Vztahy mezi pohybovou aktivitou a inaktivitou rodičů a jejich 8–13letých dětí*. Tělesná kultura. Olomouc: FTK UPOL, 2008. Číslo 31(2), str. 89-101. ISSN: 1211-6521
- SVOJSÍK, A. B. *Základy junáctví: návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R. Baden-Powella "Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků*. Praha: Merkur. 1991. ISBN: 80-7032-001-X.
- ŠANTORA, R. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák, 2012.
- ŠERÁK, M. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
- TOTI, G. *Právo na lenost (strach ze svobody)*. Praha: Mladá fronta 1966.
- VANĚK, M. *Ostrůvky svobody: kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2002. ISBN 80-7285-016-4.

8 ELEKTRONICKÉ ZDROJE

CAMPBELL, Charlie. China Is Preparing to End Draconian Family Planning Measures. But That Won't Solve Its Demographic Crisis. *Time* [online]. 2018 (8) [cit. 18.3.2021]. Dostupné z <https://time.com/5379947/two-child-policy-end-china/>

KWON, KA., Yoo, G. & Bingham, G.E. Helicopter Parenting in Emerging Adulthood: Support or Barrier for Korean College Students' Psychological Adjustment?. *J Child Fam Stud* 25 [online], 2016 s. 136–145 [cit. 16.3.2021]. Dostupné z <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0195-6>

STEMMARK. Češi jsou národ „mamánků.“ *Stemmark*. Tisková zpráva STEMMARK. [online]. 2015. [cit. 24. 3. 2021] Dostupné z <https://www.stemmark.cz/cesi-jsou-narod-mamanku/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Mimořádná okamžitá pomoc. *mpsv.cz* [online] 2021 [cit. 19.3.2021] Dostupné z <https://www.mpsv.cz/web/cz/-/mimoradna-okamzita-pomoc>

Jak Češi tráví volný čas? Sociologický ústav. *Promenyceskespolecnosti.cz* [online] 2016 [cit. 17.1.2021] Dostupné z https://www.promenyceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita22/Jak_Cesi_travi_cas_TK_20-06-2016.pdf

BLATNÝ, R. Vývoj pracovně-právních podmínek a institutu dovolené v ČR a ve SR v letech 1918–2020. *Advokátní deník* 12/2020 [online] [cit. 5.3.2021]. Dostupné z <https://advokatnidenik.cz/2020/12/10/vyvoj-pracovne-pravnich-podminek-a-institutu-dovolene-v-cr-a-ve-sr-v-letech-1918-2020/>

MŠMT. Statistické ročenky školství. [online] 2021 [cit. 10.3.2021] Dostupné z <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>

MŠMT. Zákon o pedagogických pracovnících č. 563/2004 Sb. *msmt.cz* [online] 2021 [cit. 10.3.2021] Dostupné z <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich-a-o-zmene>

ZUŠ Nymburk. Specifika a organizace studia na ZUŠ. *zus-nymburk.cz* [online] 2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z <https://www.zus-nymburk.cz/stranka-specifika-a-organizace-studia-na-zus-66>

Hudební obor. ZUŠ Učňovská. *umeleckaskola.cz* [online] 2021 [cit. 16.3.2021]. Dostupné z <https://www.umeleckaskola.cz/hudebni-obor/>

Školné. ZUŠ Mladá Boleslav. *zusmb.cz* [online] 2021 [cit. 16.3.2021]. Dostupné z <http://www.zusmb.cz/skolne/>

DDM hl. m. Prahy. Hodnotící zpráva 2019/20. *ddmpraha.cz* [online] 2021 [cit. 18.3.2021] Dostupné z https://ddmpraha.cz/ddm/Ostatni/Hodnotici_zpravy

ČTK. Táborů asi kvůli covidu moc neubude, zájem se někde ani nesnížil. *ceskenoviny.cz* [online] 2021 [cit. 17.3.2021]. Dostupné z <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/taboru-asi-kvuli-covidu-moc-neubude-zajem-se-nekde-ani-nesnizil/1899190>

DDM hl. m. Prahy. Historie DDM hl. m. Prahy. *ddmpraha.cz* [online] 2021 [cit. 17.3.2021] Dostupné z https://ddmpraha.cz/ddm/O_nas/Historie_DDM_hl_m_Prahy

Sokol. Historie Sokola. *sokol.eu* [online] 2021 [cit. 6.3.2021]. Dostupné z <https://www.sokol.eu/historie-sokola-pamatky>

Junák – český skaut. Výroční zprávy Junáka. *skaut.cz* [online] 2020 [cit. 11.2.2021] Dostupné z <https://krizovatka.skaut.cz/stredisko/propagace/propagacni-materialy/vyrocnizpravy/1002-vyrocnizpravy?autologin=1>

Ipsos pro Junák – český skaut, 2019. Zkrácená výzkumná zpráva. In *Junák – český skaut*. [online] [cit. 15.3.2021] Dostupné z <https://www.skaut.cz/wp-content/uploads/2019/09/ipsos-2019-vybrane-vysledky.pptx>

Skaut - český skauting ABS. *skautabs.cz* [online] 2021 [cit. 20.3.2021] Dostupné z <http://abs2013.skautabs.cz/>

Skauti Evropy. *Skauti-evropy.cz* [online] 2021 [cit. 20.3.2021] Dostupné z <http://www.skauti-evropy.cz/>

YMCA. YMCA SKAUT. *ymcaskaut.cz* [online] 2021 [cit. 20.3.2021] Dostupné z <https://www.ymcaskaut.cz/skauting/>

Svaz skautů a skautek České republiky. *svazskautu.cz* [online] 2021 [cit. 20.3.2021] Dostupné z <https://www.svazskautu.cz/odkazy/>

Katalog církevních škol. *cirkev.cz* [online] 2021 [cit. 19.3.2021] Dostupné z <https://www.cirkev.cz/skolstvi/skoly/kategorie>

Pionýr. Výroční zpráva 2019. *Pionýr*. [online] 2020 [cit. 21.3.2021]. Dostupné z https://pionyr.cz/vyr_zpravy/vz_pionyr_2019_web.pdf

Pionýr. Stanovy Pionýra. *Pionýr*. [online] 2021 [cit. 21.3.2021]. Dostupné z <https://pionyr.cz/o-pionyru/dokumenty/stanovy-a-program/>

Český statistický úřad. Malý lexikon obcí České republiky – 2019. *czso.cz*. [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.czso.cz/documents/10180/92010910/32019919003.pdf/3013631d-7727-4f05-b271-fcfd0bb0251a?version=1.1>

Sdružení hasičů. Směrnice činnosti s kolektivy mladých hasičů. *dh.cz* [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://mladez.dh.cz/index.php/dokument>

Sdružení hasičů. Výroční zpráva Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska. *dh.cz* [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.dh.cz/index.php/vyrocni-zprava>

Sdružení hasičů. Výroční zpráva Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska za rok 2019. *dh.cz* [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.dh.cz/index.php/vyrocni-zprava-2016/1137-vyrocni-zprava-2019>

Kroužky.cz. Výroční zprávy Kroužky.cz pro Prahu a Střední Čechy. *krouzky.cz*. [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.krouzky.cz/kontakt/centrala-a-pobocka-praha>

Věda nás baví. Výroční zpráva obecně prospěšné společnosti Věda nás baví, o.p.s. 2020. [online] 2021 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=63822929&subjektId=27685&spis=384603>

ZŠ Lobkovicovo nám. Nabídka školních kroužků ve školním roce 2020/21. ZŠ Lobkovicovo nám. [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://lobkovicovo.cz/wp-content/uploads/2020/09/Nabidka-krouzku-ve-skolnim-roce-2020-21-4.pdf>

Česká rada dětí a mládeže. Výroční zpráva České rady dětí a mládeže za rok 2019. *crdm.cz* [online] 2020 [cit. 20.3.2021] Dostupné z <http://crdm.cz/ke-stazeni/vyrocni-zpravy/>

MŠMT ČR. Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. MŠMT. *msmt.cz* [online] 2014 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.msmt.cz/sport-1/koncepce-podpory-sportu-2016-2025>

Česká unie sportu. Ročenka ČUS za rok 2019. *cus.cz* [online] 2020 [cit. 21.3.2021] Dostupné z <https://www.cuscz.cz/files/2706M2F.pdf>

9 PŘÍLOHY

Příloha A: dotazník (kráceno na jedno dítě, dotazy pro další děti jsou totožné)

Zájmové aktivity dětí a rodičů

Milí rodiče, věnujte mi, prosím, zhruba deset minut vašeho času. Vaše odpovědi nám umožní lépe porozumět výběru organizovaných aktivit dětí. Dotazník je určen rodičům, kteří mají alespoň jedno dítě na základní škole (případně nižším stupni víceletého gymnázia). Dotazník vás provede jednotlivými sekcemi pro každé dítě zvlášť. Na závěr nás bude zajímat i vaše zájmová činnost v době povinné školní docházky. Dotazník je anonymní, data poslouží k empirické části méj bakalářské práce.

*Povinné pole

Věk prvního, nejstaršího dítěte (školou povinného) *

- 6-9
- 10-12
- 13-16

Aktivity nejstaršího dítěte ve volném čase po dobu trvání základní školy (nemusí je navštěvovat v současnou chvíli)

	na zkoušku (maximálně jeden rok)	alespoň tři pololetí
školní družina	☐	☐
hudební (hra nástroj, zpěv)	☐	☐
taneční zájmově	☐	☐
taneční závodně	☐	☐

sport individuální zájmově (cyklistika, tenis, golf, vodní sporty, bojová umění)	☐	☐
sport individuální závodně (cyklistika, tenis, golf, vodní sporty, bojová umění)	☐	☐
Sport kolektivní zájmově (fotbal, volejbal, frisbee)	☐	☐
Sport kolektivní závodně (fotbal, volejbal, frisbee)	☐	☐
výtvarné	☐	☐
rukodělné (vyrábění z materiálu, modelářství)	☐	☐
výpočetní technika (včetně počítačových her, programování a legorobotiky)	☐	☐
dramatické (divadlo, dramatická výchova)	☐	☐
přírodovědné (chovatelství, mineralogie)	☐	☐
výuka jazyka	☐	☐
turistické a se vztahem k přírodě (Skaut, TOMíci, turistické oddíly)	☐	☐
vědeckotechnické (badatelské, fyzikální či chemické pokusy)	☐	☐
dobrovolní hasiči	☐	☐
ostatní (vepište, prosím, do další otázky)	☐	☐

Jakou další organizovanou aktivitu vaše dítě navštěvovalo či navštěvuje?

Vaše odpověď _____

Pokud vaše dítě navštěvuje turistický oddíl či oddíl se vztahem k přírodě (Skaut, TOMíci, turistické oddíly, Ochránci přírody), jaký byl první impuls k přihlášení?

- Do oddílu chodil kamarád či kamarádka
- Do oddílu chodí sourozenec
- Do podobného oddílu dříve chodil alespoň jeden z rodičů
- Dítě chtělo činnost vyzkoušet samo
- Dítě se inspirovalo četbou knih
- Jiné: _____

Pokud dítě oddíl se zaměřením na turistiku a přírodu navštěvuje, cítíte svůj vliv na výběr jeho zájmové činnosti?

	1	2	3	4	5	
Velmi silně	☐	☐	☐	☐	☐	Vůbec ne

Pokud se vaše dítě ve volném čase věnuje v kroužku či oddíle jakémukoli sportu, jaký byl první impuls k přihlášení?

- Ke sportu ho přivedl kamarád či kamarádka
- Stejný či podobný sport provozuje jeho/její sourozenec
- Stejnému či podobnému sportu se dřív (nebo i nyní) věnuje alespoň jeden z rodičů
- Dítě chtělo sport vyzkoušet samo
- Dítěti se sport líbil v televizi a chtělo ho vyzkoušet
- Jiné: _____

Pokud dítě sportuje v oddíle, klubu či na kroužku, cítíte svůj vliv na výběr jeho zájmové činnosti?

	1	2	3	4	5	
Velmi silně	☐	☐	☐	☐	☐	Vůbec ne

Pokud se vaše dítě ve volném čase věnuje v kroužku kultury či umění (hudbě, kreslení, divadlu, rukodělným činnostem či tanci), jaký byl první impuls k přihlášení?

- K aktivitě ho přivedl kamarád či kamarádka
- Stejnou či podobnou aktivitu provozuje jeho/její sourozenec
- Stejně či podobné aktivitě se dřív (nebo i nyní) věnuje alespoň jeden z rodičů
- Dítě chtělo činnost vyzkoušet samo
- Jiné: _____

Pokud se dítě věnuje kultuře či umění (hudbě, kreslení, divadlu, rukodělným činnostem či tanci) na kroužku, cítíte svůj vliv na výběr jeho zájmové činnosti?

	1	2	3	4	5	
Velmi silně	☐	☐	☐	☐	☐	Vůbec ne

Kolik pracovních dní v týdnu má vaše dítě v programu zájmovou aktivitu (vyjma školní družiny či školního klubu)? *

	1	2	3	4	5	
jeden den	☐	☐	☐	☐	☐	pět dní

Máte víc než jedno školou povinné dítě? *

- Ano
- Ne

(následují otázky pro případné druhé a třetí dítě)

Aktivity Vás (rodičů) ve volném čase po dobu trvání základní školy - je-li to možné, tak dohromady

	věnoval(a) jsem se alespoň jeden celý rok	alespoň čtyřikrát do roka se věnuji dodnes
školní družina	☐	☐
hudební (hra nástroj, zpěv)	☐	☐
taneční zájmově	☐	☐
taneční závodně	☐	☐
sport individuální zájmově (gymnastika, cyklistika, tenis, golf, vodní sporty)	☐	☐
sport individuální závodně (gymnastika, cyklistika, tenis, golf, vodní sporty)	☐	☐
Sport kolektivní zájmově (fotbal, volejbal, frisbee)	☐	☐

Sport kolektivní závodně (fotbal, volejbal, frisbee)	☐	☐
výtvarné	☐	☐
rukodělné (vyrábění z materiálu, modelářství)	☐	☐
výpočetní technika (včetně počítačových her, programování a legorobotiky)	☐	☐
dramatické (divadlo, dramatická výchova)	☐	☐
přírodovědné (chovatelství, mineralogie)	☐	☐
výuka jazyka	☐	☐
turistické a se vztahem k přírodě (Skaut, TOMíci, turistické oddíly)	☐	☐
vědeckotechnické (badatelské, fyzikální či chemické pokusy)	☐	☐
dobrovolní hasiči	☐	☐
žádná činnost	☐	☐
ostatní (vepište, prosím, do další otázky)	☐	☐

Jakou další organizovanou aktivitu jste navštěvoval/a?

Vaše odpověď

Prosím, vepište povolání/zaměstnání matky dětí z první části dotazníku *

Vaše odpověď

Prosím, vepište povolání/zaměstnání otce dětí z první části dotazníku *

Vaše odpověď

Žijete v obci o velikosti *

- do 10 000 obyvatel
- od 10 000 do 100 000 obyvatel
- od 100 000 obyvatel